

4573

సమీక్ష

భీతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 14

రాజమహేంద్రవరము 16-9-1991, 1-10-1991

సంచికలు 18, 19

— ఈ సంచికలో రచయితలు —

1. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ	6. డా॥ విజయలక్ష్మి
2. శ్రీ ముద్దిగొండ ఈశ్వరచరణ్	7. శ్రీ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి
3. శ్రీ ఎం. జి. జుహార్	8. డా॥ గుమ్మా సాంబశివరావు
4. డా॥ టి. బొంబులబ్బయ్య	9. డా॥ జి. యల్. శ్రీనివాసరావు
5. శ్రీ పోలేపేట రాధాకృష్ణమూర్తి	

1, 16 కేడీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు. 20-00

6 మాసములకు రు. 12-00

విడి ప్రతి రు. 2-00

సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి

— సంపాదకుని మాట —

విద్య పరమ పవిత్రమైనది. దానికిసాటి మరొక సంపద లేదు. ఒకనాడు విద్యానార్యనకోసం గురుశుశ్రూష చేసి, చాల కష్టపడి విద్య నార్జించెడివారు. విద్యార్థులను గ్రహించి గురువులు వారిని నిష్ఠాతులుగా చేయడంకోసం దీక్షతో విద్యాదానం చేసెడివారు. ఈనాడు గురుశిష్య సంబంధం పూర్తిగా లౌకికపరమైపోయినది. నా మాన్సులు పిల్లలను చదివించాలంటే అప్పలు పాలవ్వవలసిన స్థితి వర్పడినది. విద్యారంగం మరోరకమై, వాణిజ్యరంగంగా మారింది. దీనికి లోపం ఎక్కడున్నది? వేలు అక్షలు ఖర్చుపెట్టి పీట్లు కొనుక్కోవలసిన స్థితి అతి చిన్నతరగతి ను చి పెద్ద చదువులవరకూ చీడలా ప్రాకినది. మేధావివర్గం ఈ విషయంలో తీవ్రంగా ఆలోచించి సరైన చర్యలు తీసుకొనకపోతే విద్యయొక్క పరమావధి అథాన్ని కోల్పోతుంది. అది సమాజానికి శ్రేయస్సుకాదు.

విద్యార్థులు శ్రద్ధగా చదువుకునే పరిస్థితులు సామాజికంగా ఈనాడు కుంటుపడ్డాయి. గురువులు విద్యాదానం చేసే రోజులు పోయి అనేక విమర్శలకు గురయ్యే విధంగా పరిస్థితులు మారినవి.

ఇది భవిష్యత్తును చీకటి చేస్తుంది. వెలుగుకోసం ఏమి చెయ్యాలన్నది ప్రతి ఒక్కరూ చిత్తశుద్ధితో ఆలోచించవలసిన సమయం వుంది.

— సంపాదకుడు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

బ్రహ్మశ్రీ విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి స్మారక సాహిత్య పురస్కార సభ

రాజమండ్రి గౌరవగ్రంథాలయంలో
17.8.1981 వ జరిగిన "విద్వాన్ బులుసు
సీతారామశాస్త్రి స్మారక పురస్కార సభ"కు
ప్రఖ్యాతకవి శ్రీ అవంత్య సోమసుందర్
అధ్యక్షత వహించారు.

అత్యాధునిక కవిత్వానికి 1980 దశకం
వర్ణయగం. భాగంలో శ్రీప్రమోద
మూర్తులు దళాల్దారుగా కూర్చుంటూ
1940 నుండి 1980 వరకూ పరిణామాలు
పొందుతూ 1980 నుండి స్థిరరూపకల్పన
జరిగింది. ఉత్తమ కవులు చాలామంది
1980 దశకంలో రచనలు చేశారు.
అంతేకాదు మైనారిటీలైన సోదర ముస్లిం
లలో ఎంకోమంది తెలుగు కవులు విల
సిల్లారు. యువతీరిలాడులు గణపీయ కవి
త్వం వ్రాశారు. వీడికవర్గాల గురించి
కూడా మంచి కవిత్వం వచ్చింది.
జాషునాకవి అధునిక భావాలతో రచనలు
చేసిన వడ్డరచనలో కొట్టుకుపోయారని
శ్రీ సోమసుందర్ అభిప్రాయపడ్డారు.

రాజరామ భావంలోనే అధునికకళాక
అభివ్యక్తతలోకూడా అధునికత పెరిగిం
దన్నాడు. భావంలో, అభివ్యక్తతలో
కూడా అధునికత పెరిగిందన్నాడు.
భావంలో అభివ్యక్తతలో కూడా అధు
నికత ఉన్న మంచి కవి శ్రీ శివా
మణి అంటూ "మువ్వల చేతికర్ర"లో
కొయ్యకొటా అనే కవితను అయిన
మెచ్చుకున్నాడు. భాషకేకాక కాత్తిక

ప్రజ్ఞ గర్భికంగాఉన్న కవి శ్రీ శివామణి
అన్నారు. విశ్వవిద్యాలయ పరికోధనా
గ్రంథాలు చాలామట్టుకు రొద్దకొట్టారు
వద్దతిలో ఉండడం విచారకరమంటూ
శ్రీ సోమసుందర్ శ్రీ సి. నారాయణరెడ్డి
గారి అధునిక కవిత్వము - సంప్రదాయ
ములు అనే గ్రంథంనుండి నేటివరకు
వచ్చిన పరికోధనా గ్రంథాలను సరిగా విమ
ర్శించవలసిన అవసరం వుందని తమకా
సంకల్పం వుందని అన్నారు.

దీనిపైసలకు అవార్డులు ఇవ్వడం
నరైన వద్దతి కాదని శ్రీ సోమసుందర్
అభిప్రాయపడ్డారు. స్పృహనాత్మక రచన
లకు అవార్డులివ్వడమే మంచిదంటూ శ్రీ
బులుసువారి అవార్డులు ప్రతియేటా ఇవ్వా
లని సూచిస్తూ తండ్రి శ్రీ రీశేషులైన
కరువాక వారి పేరుతో సాహిత్య పుర
స్కారా లేర్పాటుచేసిన శ్రీ సీతారామ
శాస్త్రిగారి పుత్రులను శ్రీ సోమసుందర్
అభినందించారు.

ప్రఖ్యాత కవి విమర్శకులు శ్రీ అద్దే వల్లి రామమోహనరావు సభాప్రారంభం చేస్తూ కవి విశ్లేషణాప్రవచనంలో 1980 నుండి ఆధునిక కవిత్వవిశిష్ట స్వర్ణయుగం అనే శ్రీ సోమసుందర్ గారి అభిప్రాయం తో నిర్వహించడం విశేషమన్నారు. ఆధునిక కవిత్వంలో స్వర్ణయుగ ప్రారంభం అని అనుకుంటే అది 1970 దశకంనుండే అన్నాడు.

కవులకు పురోగమన భావించాలా తిరోగమన భావించాలా అనేది రచనలో విబిధత అనేది 70 దశకంలోనే ప్రారంభమైంది కవి కేవలం సిద్ధాంతం చెప్పి పురకుంటే సరిపోయే రోజులు మారిపోయాయి. ఇటీవల 8, 9 నుండి ఆధునిక కవుల కేవలం రిలీజవడం హర్షణీయమని ఆందరి భావాలు కోరుకోవాలి. అభివ్యక్తకా ప్రత్యేకతలతో రాణించాలి. కవిత్వంలో అనుభూతిని గురించి చెబుతూ శ్రీ అద్దేవల్లి అనుభవం వేరు. అనుభూతి వేరు అని తెలుసుకోవాలన్నారు. తోజనం చేయడంకూడా అనుభూతి అంటే ఎలా అని ఆయన ప్రశ్నించాడు.

మనస్సును దేవికో దూరంగా తీసి వెళ్తుంటే అదే అనుభూతి అన్నారు. భామణి కవిత్వం మువ్వం చేతికర్రలో అనుభూతి వుంది. ముసిలాడు కవిత్వం అవిస్మరణీయం అన్నారు. ఈ సందర్భంలో శ్రీ అద్దేవల్లి పెమిలిష్టులు వెర్రి కలలు చేసే రచన చేయరాదని సలహా ఇచ్చాడు. మృచ్ఛకటికం, అమృతమాల్యద వంటి గ్రంథాల్లో చారిత్రకం వంటివి సామాజిక విషయాలు వ్రాస్తే ఆటవంటివి

మీర్చిపిడి కి వా అనే పరిభ్రాంతి శ్రీ రామమోహనరావు సమాధానం చెబుతూ వా సమకాలీనమాలమ ఆ కవులు వ్రాశారనేది యధార్థమేకాని ఆధునిక కాలంలో వాస్తవికత ఉద్యమంగా భాసించిన రోజులతో నిండిందన్నారు. అర్థికాది విషయాల కమగుణమైన ఆలోచనలతో ఉద్యమాభిముఖంగా వర్తమానకాలంలో వికసించిందన్నారు.

రాజమండ్రిలో సాహిత్యరంగంలో నహజీవనం, చైతన్యం, పట్టుదల ప్రళంస వీచులన్నారు.

ప్రఖ్యాత కవి, విమర్శకులు శ్రీ మిరియాల రామకృష్ణ అవార్డు పొందిన శ్రీ నందుల గోపాలకృష్ణమూర్తిగారి మహా భారతం, ఔషధేశిక ప్రతిపత్తిపై మాట్లాడుతూ భారత పాత్రం స్వభావ స్వభావాలు, వానిని గ్రహించి ఔషధేశిక ప్రతిపత్తిని శ్రీ నందుల విశ్లేషించిన తీరు ప్రశంసాపూర్వమన్నారు. అనుభూతి, విబిధత, శివేతిరక్షి వంటి కావ్యవిషయాలపై శ్రీ మిరియాల ప్రవంగించారు.

ప్రముఖ కవి శ్రీ కొత్తవల్లి సత్య శ్రీమన్నారాయణ రాజమండ్రి సాహిత్యరంగంలో ఉన్న విలక్షణం మూడు రకాల అవార్డుల ప్రదానంలో వివిధీకృతమై వుండన్నారు. సహన బాధానరణం లక్షణం ఈ పూరి గొప్పతనమన్నారు. ఆ లక్షణానికి సమాలోచన సంపాదకులు వీకరామ కాఫ్రి దాఖలాగా వుండేవారన్నారు. భామణి మువ్వం చేతికర్ర విస్ఫుండేహంగా గొప్ప కావ్యమన్నారు. శ్రీశ్రీ, సోమసుందర్ వంటివారు మహావస్తానం,

వక్రాయుధం వంటి కావ్యాల సామకరణాలు వహితం వాచ్యంకాని అర్థాలను సూచ్యం చేసేవని తెలుపుతూ మువ్వం చేతికర్ర కవిత్వపర సామకరణమన్నారు. మార్క్సిజమైనా, అరైస్కమైనా మానవాళి సుఖించడానికే. మానవసృజన మానవ కల్యాణానికే వివిధోగమనాలి.

కొండలు, నదులు వంటివి స్వయం భవాల. వీణలు వంటివి మానవ సృజన సంబంధికాలై ప్రయోజనదాయక మవుతున్నాయి.

ఏ సిద్ధాంతమైనా కవి అనుభవాన్నిండి భవిష్యత్తుకు సందర్శించడానికే అర్థం రాకూడదు. మానవజాతిని తరింపజేయడానికే భవిష్యత్తులో వికసించే సిద్ధాంతాలకు వీజాలాపన జరగకుండా సిమెంటు బస్టాలక్రింద కవిమేధ వరిగిపోరాదు అంటూ శ్రీమన్నారాయణగారు భామణి కవిత్వం ప్రాకృతికమైన అనుభూతికి ఆలోచనలకు దర్పణమైన కవిత్వం అన్నారు.

ప్రఖ్యాత పండితులు శ్రీ చిర్రాపూరి శ్రీరామకర్మ అవార్డుపొందిన కందుకూరి శ్రీరామచంద్రమూర్తిగారి వ్యాప్రేక్ష్యర విలాసంపై మాట్లాడుతూ ప్రాచీన కవిత్వం, సాహిత్యం, సంప్రదాయాలూ అధ్యయనం చేయకుండా విమర్శించే ఆధునికులను ఆయన విమర్శించాడు. వ్యాప్రేక్ష్యర విలాసం సాంప్రదాయక మార్గంలో చక్కని కావ్యం అన్నారు.

శ్రీ కర్మ రామాయణాదుల నుండి శ్లోకాలు, సూక్తులు వదిలి వివరించాడు.

మేఘాలు ఉప్పువేటి సముద్రంమీది పీటపై పీకరించి తెరిగి వర్షిస్తాయి కాని... వదులు, మాతులుమండి గ్రహించకపోవడం గమనించాలి. పరిపాలకులు మేఘాల వలె వుండాలని ప్రాచీన శాస్త్రాలు చెబుతున్నాయన్నారు. ప్రాచీన కవికయైనా, ఆధునిక కవికయైనా సంగీతకత్వం లేని కవిత్వమే సమాజానికి ప్రయోజనకరమని వివరించారు.

కొలుక శ్రీ బులుసు వెంకటేశ్వర్లు స్వాగతం చెబుతూ అనార్థుల గురించి, తమ తండ్రిగారి ద్వేషం, జీవిత విశేషాల గురించి ప్రవంగించారు. అనార్థులు పొందిన శ్రీయుతులు శిఖామణి, నందుల, కందుకూరిలను బులుసు వీరరామకృష్ణగారి కుమారులు వేయిమాటవడహర్ష వగదు. జ్ఞాపక, కాలవాలకో సాంప్రదాయకంగా వన్నావించారు. వేడికపై అపీనులైన వారికి కూడా వన్నానాలు చేయబడ్డాయి. అనార్థగ్రహీతలు సముచితరీతిలో కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. శ్రీ బులుసు భాస్కర శ్రీనివాస్ సముచితంగా వందన సమర్పణ చేశారు.

(*)

~~~~~

అన్నిరకముల అచ్చుపనులకు
బి. వి. ఆండ్ కో. ప్రెస్
త్యాగరాజ నగర్
రాజమండ్రి - 588 101

~~~~~

మనుచరిత్ర పునశ్చరణం - 6

వసంతంలో వరూదిని మనస్సానం

— డాక్టర్ మిరియాల రాజుకృష్ణ

చివురాలకు వరువుమీద వరుకున్నా, వరూదిని కేమిటోచలేడు. మనసు వ్యామోహంలో మునిగిపోయి ఉంటే, దేహం అవదంతంలో తేలుతుందా? పడుకోవడం మానేసి, లేచి కూచుండి వరూదిని. మనసు రోని దుఃఖం కప్పిడుగా మారిపోయి, కళ్ళనిండా ప్రవహిస్తోంది. కావిప్పుడేం చేయాలి? చట్టారా చూస్తే ఎందరో ప్రేయసిప్రియులు జంటలు జంటలుగా ఆ ప్రాంతాల్లో హాయిగా విహరిస్తున్నారు. కానాక్కనేనా ఇలా ఒంటరిగా ఉన్నది? అనిపించింది.¹

చెలికత్తె లెంపడున్నా అమె ఒంటరిదే కావడం గమనిస్తే మనకనిపిస్తుంది కామం (Lust) ఇంక చెడ్డదా? అని. తీరని అమె కామకాంక్ష మొదట దుఃఖం (Grief) గా పరిణమించింది. ఈ దుఃఖాన్ని తొలగించుకోవడానికి మార్గమేదైనా ఉందా? మన వత్తవ్య కాత్మ ప్రకారం చూస్తే ఇలాంటి కామజన్య దుఃఖాన్ని తొలగించుకోవడానికి మన స్ఫులి మరోవైపుకి మళ్ళించడమే. దేని వల్ల ఇంద్రియాలకు ఉపకాంతి లభిస్తుందో దాన్ని పెడుకోవడం తగిన వద్దతి. మనస్సుకి ద్వారాలే ఇంద్రియాలు. కానీ ఈ ఇంద్రియాలన్నింటికీ ప్రధాన ద్వారం నేత్రమే. ఈ నేత్రానికి ఉప

కాంతి కలిగిస్తే మనస్సుకి వెంటనే మరో ప్రవృత్తి కలుగుతుంది. ఈ అన్య ప్రవృత్తి కల్పననే కామప్రవృత్తికి విరుగుడుగా (sublimation) చెబుతారు శాస్త్రీకులు.

పెద్దవగారి వరూదినికి ప్రకృతి సౌందర్యం (Beauty of the Nature) చూడాలనిపించడంలో ఈ సత్యం ఉంది.²

అది వెన్నెలరాత్రి అని ముందే చెప్పామన్నా. పైగా అది వసంతకాలం కూడాను. మన్మథుడి ప్రభావం ముందే మనస్సుమీద ప్రవరించాకా, వసంత కాలపు వెన్నెలరాత్రి దేహాని కెలా ఉపకాంతి నిస్తుంది? కామవాంఛకి ఇవన్నీ ఉద్దీపనాలే (Stimulators) అందు వల్లనే వరూదినికి వెన్నెల పేడిగా కనిపించింది. అమె తట్టుకోలేకపోయింది. పైటచెరగుని తలమీదికి గొడుగులా తప్పకోవలసివచ్చింది.³

అమె చెలికత్తెలతో తన కేకీవనం లోకి బయలుదేరింది. కాని ఆ వనంలో మాత్రం అమెకు అనుకూలంగా ఉండే వాతావరణం (Environment) ఉందా? ఎలా ఉందా వాతావరణం? అమెకు ప్రతికూలంగా ఉంది. ఆ వాతావరణం చూశాకా, అమెకు అక్కడే చచ్చిపోవాలనిపించింది.⁴

మననలతో నిండిన చల్లని గాలి, లివురాకుల చిట్టపొదలా, అల్లిలల్లిగా అల్లుకున్న తీగలా, తేటతేటగా ప్రవహిస్తున్న వెన్నెల, తుమ్మెదలా, పువ్వుల మామిడిచెట్లా ఇలాంటివన్నీ ఎంతో ఆనందాన్నివ్వవలసింది బోయి, అమెకు దుఃఖాన్నే కలిగించాయి.

ఇక్కడోక సత్యం వ్యక్తమవుతుంది. సుఖం (Delight) అనేది భావ్యవాతావరణంలోంచి రాదు. మానసాంతరముంచి పైకి వచ్చే భావమే సుఖం. భావ్యవాతావరణం దానికి ఆధారం మాత్రమే. మనసు బాగుండనపుడు నమస్త సౌందర్యమూ ఎలా వికృతంగా కనిపిస్తుందో పెద్దవగారిక్కడ అద్భుతంగా వ్యక్తం చేశారు. 'అందమైన వస్తువు లానందాన్నిస్తాయి' అనే భావన అర్థం తిరిగి సందర్భాలు మానవజీవితంలో తారవడకుండా ఉంటాయి.

అమె మరణించాలనుకుంటే చెలికత్తె లూడుకుంటారా? వద్ద వద్దని వారించారు. ఓదార్చారు. కన్నీరు కుడిచారు.⁶

చెలికత్తెలు వరూధిని ఉరుకోపెట్టడంలో మనకేం కనిపిస్తుందంటే ఏ ఆశ్చర్యగౌరవాన్ని అయితే ఏ దైర్యాన్ని అయితే వరూధిని జారవిడుచుకుందో దాన్ని తిరిగి అమెకు కలిగించాలనే తపన కనిపిస్తుంది.⁷ అంతేకాదు రోకంలో ప్రీతి చక్షుప్రీతికి లొంగిపోవడం అంత మంది దివి కాదంటారు వాళ్ళు. చక్షుప్రీతి కోరికలకు మూలాధారం. ముఖ్యంగా లైంగిక వాంఛ (Sexual desire) కు దారితీసింది ఈ చూపులలోని దోషమే.

ప్రీతాన్ని విడిచిపెట్టాలంటారు ఆ చెలికత్తెలు. విజానికి ఈ వీతి ప్రీతవురుసు లిద్దరికీ సమానంగా వర్తించేదవడంలో నందేహంలేదు. ఈ విషయాన్ని పెద్దవగారు ఆదర్శం (ideal) గా స్ఫురింపజేయడానికి ప్రయత్నించి, ప్రవరుడు ఏవిధంగా వయస్సప్రీతి వశమైపోలేదో చెబుతూనే వచ్చారు. అందుకే ప్రవరుడికి లైంగికవాంఛ కలగకుండా పోయింది. దీనికి కారణం ప్రవరుడి బుద్ధికాలిత్వం (Wisdom). అయితే ప్రవరుడికి లైంగికవాంఛ లేదనుకోవడం పొరపాటు. అతను గృహస్థజీవితంలో దాన్ని ధర్మంగా భావించాడు.

వరూధినికి చెలికత్తెలు మరో వాస్తవం గుర్తుచేశారు. అది వసుకకాలం కావడంవల్ల మవ్వకుడి అటలు మితిమీరుతున్నాయన్నారు. వెన్నెల బాధిస్తన్నదని కేళీవనంలోకి వస్తే కేళీవనంలో వసంతం ఉందనీ, వసంతంకోసూ, వెన్నెలతోనూ కలిసి మవ్వకుడు చెలరేగుతున్నాడనీ వివరించారు.⁸

ఒక బాధమంచి తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తే మంచిదేకానీ అంతకు రెట్టింపు బాధని కొనితెచ్చుకునే మార్గంలోకి పోవడం వివేకం (Wisdom) కాదని వాళ్ళ మాటల్లోని సాధారణ ధ్వని (general suggestion).

పెద్దవగారు ఈ సాధారణ ధ్వనిని బలంగా స్థాపించారు ఎలాగంటే ఈ సందర్భంలో ఆయన చెప్పిన ఉపమానం కారం వల్లనే, కాలిలో ముల్లు గుచ్చుకుంటే దాన్ని తొలగిద్దామని చెప్పి,

ఇనుపమేకు గుచ్చితే, ముల్లు ఉడిపోయి, మేకు కాలిలో దిగబడిపోయిందన్నది ఆ ఉపమానానుగ్రహించి చిన్నకథ.⁹

వరూధిని వనవిహారం దారించి ఇంటి ముఖంవట్టిందే చెలికత్తెల వలహారం నమనరించి తన మందిరంలో మళ్ళీ పామ్మ నెక్కివడుకుంది. కానీ అమె వెన్నెల వేడిమినికా భరించలేకపోతోంది. ప్రణం దాల్లో చంద్రోపాలంభనం సాంప్రదాయం కంటా ఉంటుందని మన మనుకుంటాగానీ ఇక్కడ కత్తవం ఆలోచిస్తే వేరొకలాగ బోధపడుతుంది. వరూధిని చంద్రుణ్ణి తిట్టిపోసిన మాటనిజమే. కానీ ఇందులోని రహస్యం ఏమిటి?

వరూధిని కామవాంఛ వ్యర్థమైపోగా, ఆ వ్యర్థమైన కామవాంఛ కోపం (anger) గా మారింది. ఆ కోపం ఎవరి మీద? పరిస్థితులమీదనే. పరిస్థితులంటే ఏమిటి? ఇక్కడి పరిస్థితి ప్రతికూల విశాకాలమే. ఆ విశాకాలానికి కారణం చంద్రుడే. ఆ చంద్రుడి మీదనే అమె మొదటికోపం ప్రసరించింది అమె చంద్రుణ్ణి విందించింది. అవిరి వద్యాలున్నాయి.¹⁰

ఈ చంద్రునిందలో పెద్దవగారుసాధించిందేమిటి? అని అడగండి. నాకేమని పించిందంటే పెద్దవగారు కావాంనే (consciously) సమకాలీన రాజకీయ సామాజిక వ్యవహార (political and sociological consciousness) ను ఈ చంద్రునిందలో వ్యక్తంచేశారు. కామ కావ్యం రాసేకాలంలో మహమ్మ

(తరువాత 18వ పేజీలో)

ఎత్తైన కవిత్వము - జనజీవితము

—ముదిగొండ ఈశ్వరవరప్

(గత సంచిక తరువాయి)

సమాజం-సాహిత్యం రెండూ వింబ ప్రతిబింబాలు. సమాజాన్ని విస్మరించిన సాహిత్యానికి రీతి, సాహిత్యాన్ని విడచిన సమాజానికి నీతి ఉండవు. ఈ కథ్యం భారతీయతాంశాలను, ప్రభుత్వం ప్రభుత్వాలను బాగా తెలుసు.

'కావ్యం యశస్వినో-అర్థకృతే-వ్యవహార విదేశే-తేతర తుతయే-సత్యః పరినిర్వృతయే-కాంతా-సమీక తయోపదేశయతే' అని ఆచార్య ముమ్మటుకు నిర్వచించగా, ఆంధ్ర కవి చింతామణిగారు 'విశ్వ శ్రేణుః కావ్యం' అని నిష్కర్ష చేశాడు.

పశువుల నిర్వచనంమీద-అబలత్వం మీద జరిపిన ఆత్మచారాన్ని నిరసనగా రాజక సాహిత్యంలోని మొట్టమొదటి క్లాగ్ అవతరించింది. ఆ క్లాగ్ కానికి కర్త నిరీషుడు-నిస్సంకుడు అయిన కాంతకవ్యం. అయినా తన కళ్యణంబు జరిగిన ఆత్మ చారాన్ని చూచి సహించలేక తిరుగ బడ్డాడు. ఆ మొదటి తిరుగుబాటు శేనలం మోసప సమాజానికి మాత్రమే పరిమితమైంది కాదు. సరిగా గుప్పెడులేని గువ్వ ఆర్తనాదం విని తన కవిత్వాపమైన తిరుగుబాటు కావుటా ఎగురవేశాడు ఆ ఆదికవి.

ధర్మాన్ని-సత్యాన్ని తన ప్రాణా లాడ్డయినా దక్కుడు రక్షించాలి. ఆలా రక్షించడంలో ప్రాలుమాలిలే సత్యధర్మా లకు ఎక్కడూ చేటు చేయరాదు. కాని ఉపేక్షించిన ఆ దక్కుడు తన ఉపేక్ష చేత దహింపబడతాడు అన్న సార్వత్రిక

సత్యనిరూపణంకోసం వాలుగు వేదాలను, 18 పురాణాలను, ఒక ఇతిహాసాన్ని విధ జించి, వివరించి ఆరచించాడు వ్యాస భగవానుడు.

అమితభాగ్యవంశ కాలంలో వేదాధా ముచ్చానుమై నుమహావర్ణ చతుష్క పుష్ప వికసితో ప్రకాశించే మహాభార తాన్ని జగద్ధితాన్ని కోరి తెలుగుచేయడం ప్రారంభించాడు వాగమహానుసుడు.

ఉష్ణులు-దుర్బినికులు లోకానికి అప కారం తలపెట్టినప్పుడు వ్యక్తి తనను తాను దహించుకొనడా సమాజ పరమే శ్వరుడిని మేలుకొల్పాలని తన కావ్యం ద్వారా ప్రబోధించాడు కవిరాజు శిఖా నుడి.

మత్తవైషమ్యాలు వత్తుకలు త్తరిస్తున్న కాలంలో కవిత్వం ఒక ఆరాధనా విశేష మని ఆంధ్రావలి మోడమం చూడూ హరిహర నాథుల సమైక్య గృహపాన్ని ఆవిష్కరించి కవిత్వ మహావిభూతికి పట్టం కట్టాడు కవిబ్రహ్మ.

బాధాసర్వదబ్బులు, వ్యధాచరితవృద్ధ యులు అయిన ఆడుగువర్గాలను, బడుగు వర్గాలను కవిత్వాపల్లకి ఎక్కించి ఊరే గించి సాహిత్య సామ్రాజ్యానికి సార్వ భౌమాలను చేశాడు పాల్కురికి సోమన్న.

ఇది వారి కవిత్వాదుండుభి మ్రోగి చిన సామాజిక దృక్పథం. ఇక్కడ ఒక్క విషయాన్ని గుర్తించుకోవాలి. వారి వ్యూహ నివాదాలకోసం కవిత్వం వ్రాయ లేదు. వివాదాలకోసం మాతనత్వాన్ని కోరలేదు. సమాజం తమకు ప్రసాదించిన ప్రతిభను, వ్యక్తిత్వైని సమాజంకోసమే

వినియోగించారు. అందుకే వాడు చిరం జీవులయ్యాడు. వారి కావ్యాలు మూర్ధాభి పిత్రాలై నాయి.

సార్వకాలికం, సార్వజనీనం అయిన ఆ వారసత్వానికి ప్రతినిధి ఎత్తయిగారు. తన దేశం, తన జాతి, తన సంస్కృతి, తన సంప్రదాయం, తన ధర్మం పారమ పొందలేక చెడబారిన వేళలో ఆయన రామాయణం వ్రాశాడు. హరివంశం చెప్పాడు. అరణ్యపర్వం పూరించాడు. నృసింహపురాణం రచించాడు.

వీటిని ఆయన కీర్తికందుతితో వ్రాయ లేదు. ఉష్ణుమీద పేరాసతో వ్రాయ లేదు. సన్నదులకోసం, సన్యాసాలకోసం వ్రాయలేదు. తన దేశాన్ని రక్షించుకోవ డంకోసం, తన జాతిని మేలుకొల్పడం కోసం వ్రాశాడు.

ఆయన వ్రాయాలనుకొన్నది, వ్రాసింది ఒక కథ కాదు. కథాగతమైన శిల్ప వైచిత్రి కాదు. ఆ వైచిత్రి కారణమైన రసాభ్యుచిత పడబంధం కాదు. ఆయన కోరుకున్నది ధర్మసంస్థాపనం. సత్య నిరూపణం.

ఆ రావణుడు ఎలాంటివాడు? తపస్సు చేత, పరాక్రమంచేత మూడులోకాల వానికి ఆశేయుడైనవాడు. అయినా స్త్రీ వ్యామోహంవల్ల కోతులచేత, కొండ ముచ్చులచేత వంచించబడ్డాడు. వంశ వినాశవడయ్యాడు.

కంగుడు, కాలకేయుడు, నరకుడు ఒక్కొక్కడు ఒక్కొక్క లోకాన్ని దిగమింగగల సమర్థులు. అయినా అశూం కారం, అహంభావం పెచ్చుమీరి సమా జం పాలిట చేపవలై ఒక గొల్లపిల్లవాడి చేతుల్లో అత్యవినాశనం కొనితెచ్చు వన్నాడు.

పరుల సామ్యమిది ఆలోచన మార్గమే తమకంటే అగ్రజడై, వీరాధిపత్యం

నానక దేవదా తోడూ మిది క్రతువు
తలవన్నగా నీచాతీసెమైన చావు
చచ్చాడు రాజరాజా.

దేవదానక గంధర్వ మోసపుతచేత,
తేవాతీకాతత, కనకతీక, రాత్రినేక
మరణంలేని మహాత్మర వరాన్ని పొంది
తూదా ప్రకాశంతున్నదైన పారల్యకళ్య
పుడు మనిషీ-మృగమూ కాని వింత ఆరా
రం చేతితో నాతీమోతాదు.

ఇవన్నీ పుర నికథలు. కాగా ప్రచా
రంలో ఉన్నది. అయినా ఆ పాత కథ
అనే ఎట్టుడుగాదు మర్చి చెప్పారు. తన
తోటివారిలో ఉత్సాహాన్ని రంగరించే
కుత, పాఠానుగ్నివి ప్రవృత్తింపచేసేందుకు,
పాటుకు తోసిన ప్రబలను పోటుకు సిద్ధ
పరచేందుకు బ్రాహ్మణుడు. కవిగా నమోజం
పట్ల తన బాధ్యతను గుర్తించి బ్రాహ్మణుడు.
తల్లికిగా తోటివారిపట్ల తన సహాను
భూతిని వ్యక్తం చేసేందుకు బ్రాహ్మణుడు.

మహాకవియైన వాడెప్పుడూ “ఇది
చెప్పడంకానిం, ఇది వ్రాస్తున్నానని”
చెప్పడు. అలా చెబితే అది కావ్యం కాదు.
నీతికాస్త్రం అవుతుంది. చరిత్ర అవుతుంది.
మహాకవి అవుతుంది. కథలో అంతర్భా
వంగా, అంతర్లీనంగా కవి ఉద్దేశించిన
ఉపదేశం ఉంటుంది. గంగ, యమున
కనకదేవతాయి. సరస్వతి కనిపించదు.
కనిపించని ఆ సరస్వతి కలనినతోటే
ప్రయాగ. వరమవదితమైన త్రివేణీ
సంగమం. వాళ్ళు, అర్థం కనపడతాయి.
ఆ రెండింటి పెనకాత ఉపదేశం ఉం
టుంది. అలా ఉన్నదే కవిత్వం. లేకపోతే
కవిత్యం. ఆ ఉపదేశాన్ని పాఠకుడు
గ్రహించాల్సి. ఆ గ్రహణ తేనిచోట
ఆ కావ్యం మరుభూమిలో మధువృద్ధి
మాత్రమే!

ఎట్టయినా రామాయణం బ్రాహ్మణుడు,
అది ముగ్ధుడు దొరకలేదు. అక్షరనిష్ఠుడు

ధర్మమో అది ఓ నంకై వచ్చాడు అభిం
చాయి. ఆ నంకైలోనే ఎట్టుడుగాలికి
వీరులపట్ల గల అభిమానం వివరమగు
న్నది. నమోజంపట్ల కల శ్రద్ధ కనకదు
కున్నది.

అత్యులుడు ఘోరరేణుడం చేసి అతి
వీరవరాక్రమడైన ఇంద్రదత్తుడు వధిం
చాడు. సంతోషం పట్టలేక రామాడు
తమ్మమ్మి కాకలింపుకొన్నాడు. అపైన
ఇలా అన్నాడు.

“తమ్మడ నేడు వాణ్ బ్రతుడంబు ఘటిల్లె
తకాశ్యునందనుం
దేమొయి గూలుటకు - మనకు నింక
జయంబుగనందు - సిగ్గులో
గ్రమ్మగ నున్న అత్యులుని గ్రహ్యున
నంకమువందు నుంచి వ
క్షమ్మన వేర్వచున కిరమా పారిన
మూర్ఖుడుచుం గ్రమంబునక”

“కరమాల నద్విభండతని గాయమా
అంటుచు మాడ్చుపుచ్చుచున
బురబుర బాక్కుచున కిరమా మూర్ఖుని
యెంతయునో నూరడింపుచున్
దురమాన లెప్పునూల్చితివి దుర్లమాడైన
విరోధి బుక్తికం
ధరదును నింక గూలునని నా మది
నిక్కయబుది నొందెదన్!”
—ఎత్తాపెగ్గడ రామాయణము
రెడ్డిసంచిక - పుట 406.

ఓక కథలోని వచ్చాడుగా ఇది చాలా
సాధారణమైనది. ప్రతి కావ్యంలోనూ
ఇలాంటివి కనపడుతుంటాయి. కాని
ఎట్టుడుగాదు వీటిని బ్రాహ్మణంలో ఓక
ప్రత్యేకత ఉన్నది. తెలుగులో బాగా
ప్రసిద్ధిగాంచిన ఇతర రామాయణాలు
ఈ సందర్భంలో బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణుడు
పోల్చి చూస్తే ఆ ప్రత్యేకత అర్థ
మౌతుంది.

‘సిక్కినతైన హస్తీకల నింకానుకలైన
రాశువేళ్యయం
దట్కినతేర్చి అత్యులునిబాంకమైన నిడి
మోక బామ్మయిలో
చెక్కలనిండ గడ్డతిక తెన్నుకూడగ
బల్కె తేడ్కతో
నక్కమలా వ్రమాను నకురాపుత గన్గొని
ధీరవాధుడై!’

‘ఘనమాయాడని నిల్వడతల్లు
ననిలోకాలంటే పోలెన్ వడిం
దువి మెన్ అత్యులు; డింకనే దళమాఖున్
దోర్వీర్యమేపారగా
ననిలో గూల్చెద తేర్చి యీ నడుము
వైత్యానికమోబట్టి నె
ట్టన పోనిక వధింపు దొక్కమోసి
గట్టల్కొం గడి బ్రాహ్మణుడ!’
—భాష్యుర రామాయణం
యంద్రాండ్ 954.55.

ఆయోధనంబున నంకై మె నింక
తేయునే యీతండ తేయుడై నేను
బహువివ్య కస్త్రాస్త్ర బలం నిండదత్తు
నవీర ధియంకరునని తోస జంట
నటంగాన నాచేత జచ్చునింక
బటు కొర్యధనుడైన బంకికంభరుడు.
—రంగవాళ రామాయణం పుట 446.
నీచేత వీడు క్రుంగుట
భూచక్రం లెల్ల మేలుబొందెను వినుమీ
నాచేత దళమాఖుండను
నీచుడు తెగిలెల్ల నిజము నిర్మల చరణా
—మొత్త రామాయణం
119, పుట 140.

తూనపుచెన నట్టివారు నెదుట గెల్పుతో
దుగు తమ్మ
శ్రీరాఘవుడు పొంగి కనులు తెలువార
తెన్నార గాంచి
‘పేరాకమాగ నర్జునుచ్చియినదేవు
తెలుపును వితివి
యార బిశ్వ చేయించి యగరా
గాయమ్మలు మోప్పి!
—కల్పవృక్షం యొ. కాం. 410
(సకేమం)

కావ్య పర్యాలోకనం :-

ఆధునిక సమాజానికి అద్దమైన డర్పణం

— శ్రీ ఎం. డి: జహంగీర్ ఎం. ఏ.

ఇది విరచిత రామరెడ్డిగారి గేయ కవిత్వసంపుటి. దీనిలో 20 అంశాలున్నవి. ప్రతిది గూడ ఒక నవ్యతను సంతరించు కొని నేటి సమాజ స్థితిగతులను అద్దం పట్టిస్తట్లుగా చూపుతుంది. కనుక దీనికి డర్పణం అనే పేరు సార్థకమయింది. ఇంకా చూసినవి కొన్ని పరిశీలించండి.

1. సంక్షేమావిర్భావం:-

ఇందులో సంక్షేమావిర్భావం ఎలా కలుగుతుంది అనే విషయం, ప్రజాశక్తిని కవిత్వవల్లగా తీసుకొని వంచభూతాల ఉపమానాలతో చెప్పివారు నిశ్చలంగా ఉన్నప్పుడు గాని శక్తి తెలియదు. పెను గాలిలా మోలినప్పుడు దాని శక్తి తెలుస్తుంది. పొరుగుపుడు నీటికక్తి తెలియదు. గట్టులెంచుకొని పెట్టెలిసప్పుడు కాని శక్తి అర్థమవుతుంది. మిలుగురగా ఉన్నప్పుడు అగ్నిశక్తి ద్యోతకంగాడు. అది ప్రజ్వరిల్లినప్పుడు దాని శక్తి ఎంతటిదో తెలుస్తుంది. అదేవిధంగా ప్రజలను గొర్రె అని తలచకు, వాడెదురు తిరిగినప్పుడు ఏ శక్తి కారణమందు నిలువజాలదు. ప్రజాశక్తి ఆ విధంగా దివ్యరూపం ధరించి నప్పుడే ఈసంక్షోభం అంతరించి సంక్షేమం అనిర్భవిస్తుంది. అనేది దీని సారాంశం.

2. అకడే అమరుడు:-

దీనికంలో అడర్పాల్పై నడిచేవానికి ఇడుములు తప్పవు. అందుకల్ల తోటి వానికి

నీటిలో వాగిన విగ్గుతువలె వెలుగునీయవలె. అడర్పాలను నమ్మకన్న వాడు మృత్యువు వచ్చి ముందు నిశ్చించినపుడు ప్రాణులు తృణప్రాయంగా ఎంచే వాడే అమరుడన బడుతాడు.

3. అమరకంపనం:-

ప్రకంచమలోని మోనవులంతా ఒక్కటే. రంగులు రూపులు వేషభాషలు వలె నా అందరిలో ప్రవహించే రక్తం ఒక్కటే. సర్వప్రాణులలోని జీవాత్మ ఒక్కటే. అనే అంశం ఇందులో చెప్పబడింది.

4. మా ఊరు:-

దీనిలో కవి ఊరు పేరు చెప్పలేదు. కాని దీన్ని చదివిన వారందరూ ఇది మోతూరిగి అనుకుంటారని ముగింపులో చమత్కరించివాడు. ఇందులోని కొన్ని పంక్తులు చూడండి.

‘ఇదుగు పొరుగువారు మెరుగైతే
సహించరు
తామకున్న ఇతిరులంతా నల్లగుంటే
కూర్చిస్తాడు.
పాతాళుచాంచీలను తన్నితీస్తాడు.
నీ జడీగ మట్టిలే నీపక్షాన,
వాడడీగ మట్టిలే నాపక్షాన

మోట్లాడుతారు

... .. పేరుకు పెద్దలు కాని పూరికేరిన అబ్బాలు

..... త్యాగం చేయలేకు, తామె గొప్ప అబ్బాయి.
ఇంకా ఏమైనా అంటే, ఎవరికీ ఏమి తెలియక బాదు:-’

5. మతం చేసిందేమిటి:-

మతం పేరుతో గురువులు మనుతాను రాగాలు మంటగలుపుతున్నారని, మనుతా మధువులో అలకబాలు నింపుతున్నారని, మణిపూసలాంటి మోనవుడు మతగురువుల కబంధ హస్తాలలో నలిగి నాశనమవుతున్నాడు. యుగయుగముగా మూరుకు వేడిమూసే ఉన్నారని. వివా, మోనవులు సగసగాలు చీలిపోతున్నే ఉన్నారని.

...మూరు బోధించే మతం మనుతానే పెంచేదేలే
మోనన బాతులమధ్య ఈ అడ్డుగోడ
లెందుకు నిలబడ్డాయి.
చరిత్రపుటలో పచ్చిరక్తపు మరక
లెందుకు పడ్డాయి.

అని ఈ క్షిరకలో మతాచార్యులను ప్రశ్నిస్తాడు.

6. సమన్వయం:-

మోనవుడు ఏకార్యాన్ని వాడైరక్షంగా ఎదుర్కొన్నప్పుడే నిజమైన మోనవుడౌతాడు.

గతాన్ని గాఢించుకుందిని చేపట్టి
దానిపై వర్తమానపు నిచ్చెననిలబెట్టి
అందుకోవాలి భవిష్యత్ స్వర్గం.
అదే సుఖమైన మార్గం - అనేది ఈకవిగారి సందేశం.

7. ఆ కవిక ఎందుకు :-

కనీసం కట్ మిక్స్ యిచ్చినంత అనుభూతి అయినా ఇవ్వకుంటే ఆ కవిక ఎందుకు? అని కవిత్వ ప్రయోజనంలో అభ్యు

దయ కవిత్వం పేర నిర్మింబంధకవిత్వం, నిర్లక్ష్యకవిత్వం వస్తున్న ఈ సోపానాల్లో అడుగునిలుపు గౌరవనీయ రాసి కవిత్వమని పించే కవులను క్రక్షించినాడు.

8. అవినాదావంలో

అన్నిక ప్రత్యేకంగా ఆత్మవిశ్వాసము మిన్న అదియేలేదన్న అభ్యుదయం కున్న, అని ఈసాటి అభ్యుదయ రహస్యాన్ని తెలిపినాడు.

9. మృత్యువీధిలో;

కవి పుట్టిన ప్రతిజీవికి గిట్టుట తప్పదు. కనుక ప్రతిమోసపును బ్రతికిన తికాలం మృత్యుభయం విడిచి తీవించవలె. పుష్పం వికసించి తన అందాన్ని పరిమళాన్ని పలుపురికి విడుచే ఆ తరువాత నిశ్చింతగా రాలిపోతుంది మోసపుడు గూడా అదేవిధంగా బ్రతికినంతకాలం పుష్పం వలె బ్రతకవలె అంటాడు.

ఈ విధంగా ఇందులో ఇంకా జీవిత సత్యాలు, మానవత ఏదైనా ఎందుకు, త్యాగస్వరూపం, నీపూడిక మనిషి తనా, ప్రకృతిపాతం, అందుకే ఈదిగులు, నిజం' మనంపాధించించేమిటి, సిగ్గుచేటు, నాపేరు అంచగొండి అనే శీర్షికలున్నవి. అంచ గొండిలో-

నాపేరు అంచగొండి, దమ్ములుంటే పట్టుకోండి ధిల్లీలోఉన్నాను, పల్లెలో ఉన్నాను. అవసరాన్ని బట్టి ఆకారంమారుస్తుంటాను విచ్చల విడిగా విహరిస్తుంటాను, వివాసస్థితులు పట్టుకోలేదు. ఈసాటి అంచం యొక్క స్వరూపాన్ని దాని సర్వవ్యాపకత్వాన్ని చాలా నిర్భయంగా చెప్పినాడు. ఇందులో చెప్పిన ప్రతిమాట సత్యంగా ఉంది.

వేదుల నూచ్యుని జ్ఞానమహస్సు

— డా. డి. బాలసుబ్బయ్య

కళాప్రపూర్ణ, సరస్వతీ కంఠాధరణ, తత్త్వార్థ ప్రబాధక, విద్యావృద్ధా శేషుల మూల్యహారాయణ కర్మగాని ఆంధ్ర సాహిత్యంలోనికి ఎవరూ ప్రత్యేకంగా పరిచయం చేయనవసరంలేదు. వారు ఆర్యచాణక్యం. కళాకలి ప్రాంతరాజు వంటి చారిత్రిక నవలలు, లక్ష్మీసహస్ర శత్యం. శ్రీహంపర్యంతాది బుద్ధిగీతవంటి అనువాదకృతులు, నరేంద్రుడు మొదలగు మాతీనాంధ్రకృతులు అంతర్గత రమాయణ భారతాది విమర్శ గ్రంథాలు మొదలైనవి రచించి గొప్పగౌరవాన్ని ప్రపంచాన్ని తమ బహుముఖ నిశిత క్రజ్ఞాపాట

వారలో వెలియించినమహామనీషి ప్రాచార్యులు మామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య గారు, కళావధానులు చెళ్ళపిళ్ళ వేంకట కృష్ణిగారు, విమర్శకాగ్రేసరులు కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు వంటి వలు పురు ప్రజ్ఞానిధుల ప్రకంసలందిన అబద్ధ ప్రతిఘటన. వీరిని ఒక వ్యక్తిగాతాక ఒక తీర్మానంగా ఆకలింపు చేసుకొనకలసినదే. 'ఏమిస్వయం జ్యోతి రశేమసాక్షి' విజ్ఞానోశేవిలసత్యజగ్రమ్! అత్యం విధాయైన మనద్వింతగం ఆఖండ తత్త్వశ్రేయోనభావతా! అన్నట్లుగా స్వయంజ్యోతి, అశేమసాక్షి.

ఈసంపుటిలోని ప్రతిశీర్షికా పేరుకు సార్థకంగా ఉంది. భావప్రకటనలో ఎక్కడ కూడా అర్థశక్తిలేకుండా రచన సరళంగాపాగింది. వి ఇందులోఎక్కడా అతివాస్తవికతా కల్పనలో కొట్టుకొని పోలేదు. సామాజిక స్పృహను విస్తరించ లేదు. చెప్పివంకివరకు రామిడ్డిగాను ఈసాటి సత్యాలను ముతిమెత్తగా చెబుతూ దీనిలో లోకాన్ని మందలించినాడు. ఇందులో ఈసాటి సమాజం గజవిజలేకుండా నిర్మలంగా క్రతివించి ఉంది. కాబట్టి ఒక చక్కని కవిత్వాసంపుటాన్ని పాఠకలోకానికి అందించినందుకు శ్రీ. విరజాజిగారు అభినందనీయులు. ఇతడు ఈయనవలె అవగాహనతో వ్యాసేవారు తిమ్మకలపిస్తారు.

దీనికి శ్రీ. కందుకూరి శ్రీ భగవాను వాచ ముఖతీతంగా ఉంది. అది కాలానికి తగిన ఎత్తుగడతో అభ్యుదయ కవితా గీతగా ఉంది. ఆధునిక కవులకు నిర్మాణాత్మకమైన సందేశాన్నిస్తుంది.

ఈనాడు సామాజికదృష్టికలిగి కవితా వేళంలో పరవళ్ళు త్రొక్కుతున్న వారంతా తాము వెలుగుతున్న యిటువంటి సంపుటాను పరస్పరం చదువుకుంటూ ఉంటే వాటితోనారు, ఇంకా కొత్తగా రంగంలో కాలుమోపదలచే వారు గూడ ఎంతోస్ఫూర్తిని పొందుతూ ఉంటారు.

(* *)

విజ్ఞానభాగ్య వినితము, అనియ్యి అక్షయము అయిన ఈ (యన) తత్త్వార్థి అక్షయము అని అని దేవుని అత్యంతము చేతనే అనిభవించాడని అది మోటుతన అని దేవతాడు.

శ్రీ శర్మగారు రచించిన అంతరార్థ రామాయణ భాగవత భారత దేవీభాగవత విష్ణుపురాణాంతలో ద్వైతపరిచిన అమూల్యార్థిప్రాయ సిద్ధాంతాలయిన లో బహిర్గతమైన వారి ప్రజ్ఞాగాంభీర్యాన్ని పునరావృతం చేయడమే ఇటు ప్రస్తుతం.

తమ అంతరార్థగ్రంథాల రచనా 'హేతువును 'నివేదన' తూతలలో శర్మగారి ముందుగా పేర్కొన్నారు.

ప్రాచీనమైన సభాశిక్షణ వేదోపనిషత్తులు, పురాణాలు, రామాయణ భారత భాగవతాదిగ్రంథాలు, కాస్త్రాలు మొదలైన సాహిత్యనిర్మాణంలో తత్త్వార్థులు పాటించిన సాంకేతిక పద్ధతి ఒకటి ప్రసిద్ధంగా కనబడుతుంది. ఈ సాంకేతిక విధానంలో ఆయాకృతికర్తలు తమ భావపరంపర కైఫియ్యం పొందటం వుండడానికై ఆకళ కక్ష్యలను ఏర్పాటు చేసినారు. భావ్యతలైన సాతవలు తమ ధిషణా సంయమనంతో ఆకక్ష్యలను అధిగమించినవేగాని ఆయాకర్తల అంతరంగం ఆవిష్కరించబడదు. అప్పుడే మన మెదిక వాఙ్మయంలో ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవిక, ఆధ్యాత్మిక అర్థాలతో మూడు ముగ్గురు వేసి మూడురకాల భావాలుకల జనానికానికీ ఉపయోగార్థంగా మన మహర్షులు చెప్పిన విషయాలు క్రమంగా ఆవగత మౌతాయి.

ఆధిభౌతికమైన అర్థాలు మనిషికిది తాన్ని గుఱవంతంగా ధర్మమార్గంలో నడిపించడానికి ఉపయోగపడతాయి.

ఆధిదైవికమైన అర్థాలు అనియతమ విషయాంతో దైవమై విశ్వాసంకలిగించి మనస్సును దృఢపరచి దైవోష్ఠ్యులంచేసి దైవానుగ్రహం వల్ల జీవితాన్ని ధైర్యంగా గుఱవంతంగా నడిపించుకోవటమే సంఘాన్ని జాతినీ ఉన్నతతరం చేస్తాయి.

ఆధ్యాత్మికార్థాలు మానవుని మనస్సులో జంగే వాసనల గండరగోళాల నన్నిటిని క్రమాంత పరచి గుఱవంతమై జీవితాన్ని నడిపిస్తూ జీవాత్మను పరమాత్మలో కైవల్యం పొందే ముక్తిమార్గం వైపు నడిపిస్తాయి.

ఈ పై మూడుమార్గాలు వివిధమైన స్వత్వం గల మానవులు అంతరూ ఏకీకృత్యం ఒకరితో ఒకరు విరోధులుకావడానడవడానికి వేసిన మూడు బంధాలు. వేదంలోనే ఉన్న ఈ మూడు ముగ్గురు భావ భాగవత రామాయణాల్లోనూ దిగింపబడిఉన్నాయి. ఈ మూడుమార్గాల్లో మానవుణ్ణి కాళ్ళకండా తరింపజేసేది ఆధ్యాత్మికమార్గ ముక్కటే.

వేదాలలో కర్మ భక్తి యోగజ్ఞాన మార్గాలకు సంబంధించిన నిరాకార నిర్గుణ పరతత్త్వాన్ని అవగాహనచేసుకోవడానికై పెక్కు విషయాలను సగుణ మార్గంలో సుకాస్త్రీయంగా రూపకీకరణ చేయడం జరిగింది 'కల్పం' అనే వేదాంగం ఈ విషయాన్ని స్పష్ట పరుస్తుంది. "నిరుక్తం" అమూర్తాలై తాత్త్వికార్థ పరమైన ఏయే పదాల్ని రూపకీకరణం చేయడంలో, ఏసాకారవదాంతో - పనిరాకార తాత్త్వికపదాలకు సామ్యం చెప్పబడిందో విప్పిచెప్పింది. ఇక "వ్యాకరణం" శబ్ద స్వరూపాన్ని చెప్తుంది వేద నిరూపితత్వ పరిశీలనలో అన్న వ్యాస సంపుటంలో శ్రీ అరవింద మహర్షి అంగంలో యజ్ఞయాగాలలోని ఇటువంటి పెక్కు విషయాలను వివరించారు.

శ్రీ వేదం మూల్యవారాయణకర్మగారు రామాయణ భారత భాగవతాల్లోని కథలను అక్కడక్కడ సామ్రాజ్యచేత మూలమే చెప్పింపబడిన అంతరార్థాలే ఉండటం గమనించి, వానికి అమూల్యగ్రంథా కథా క్రమవిధానంతో అంతరార్థాలు చెప్పాలన్న బృహత్కావ్యార్థాన్ని తమపై వేసుకొని దాన్ని అమృతంగా నిర్వహించారు. ఎన్నో ఏళ్ళ నిరంతర తపః ఫలితమిది. వారు వ్యాకరణం, కల్పం, నిరుక్తంవంటి వేదాంగాలలో తలెత్తుర్ని పొందిత్యం కల్గి వుండటంతో పాటుగా, విషయాన్ని పొందికగా పూర్వపరాల పామరస్యంతో వివరించడంలో అసమర్థమైన సంయమనాన్ని ప్రదర్శించారు. వీరివల్ల, ఆయనకు దైవ తత్వమే నిగుర్తంగా సిద్ధించిన కర్మ భక్తి యోగ జ్ఞానమార్గాలకు సంబంధించిన వైదాంతిక పూర్వయోగ సిద్ధాంతము వారి అంతరార్థగ్రంథాలవల్ల లోకానికి సుస్పష్టపడేకం చేయడానికై వారి సిద్ధి. వారి వేదాంత పరిజ్ఞానంకారణంగా రామాయణం 'జ్ఞానపీఠ'గా, భాగవతం "బ్రహ్మవిద్యాతర్పణం"గా, భారత ముక్తి సాధనమార్గంగా, శ్రీ దేవీభాగవత విష్ణుపురాణాలు 'చైతన్యవైతం'గా రూపుదిద్దుకొన్నాయి. ఇవొక జ్ఞాన యజ్ఞం.

మన కర్మకాండలోని విఘ్నేశ్వరశ్రావణ మొదలు అశ్వమేధయాగం వరకు ఉన్న యాజ్ఞికకార్యక్రమ తరంగం అంతా మూడూ వేదంలోని నిరాకార నిర్గుణ పరపరమాత్మ తత్త్వానికి రూపకీకరణ ప్రయత్నమే అని పేర్కొన్నారు. శర్మగారు, వీరు ఉత్తమమైన క్రతంలోని 'చర్మధారణం' అంటే లోలుబంధ్యాన్ని ధరించడాన్ని అన్ని ఉపాసనాకార్యక్రమంలోని అన్ని.

కర్పూర వసంతరాయలు . బాపసాందర్భం

— పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి ఎం. ఏ., ఎం. ఏల్.

కొంతకాలం నాశేరు ఇంటికి కర్పూర వసంతరాయలు కన్యకా శిక్షణించేది. ఈ కన్యకా కలంబడిన తరువాత ఎండలో నవ్వుకాయలు నన్ను విశ్రాంతి కలిగి సుఖించారు. అన్నయ్య డాక్టర్. సి. నారాయణ రెడ్డిగారు విశ్రాంతి కలిగి ఉన్నారని, నిజం! ఒక కవి తన పాపాత్మకతను తండ్రి ఎన్ని రచనలు చేసినప్పటికీ, పాప కలు పాపాల్లో మేలుబంతిగా తన్ను దాన్నే అమితంగా అభిమానిస్తారు. దానివలననే ఆ కవి కీర్తి విస్తరిస్తుంది. నారాయణ రెడ్డిగారి రచనలలో 'కర్పూరవసంత రాయలు' 'తల్లెడ' చతుష్టయం. దానికి అంతటి ప్రఖ్యాతి రావడానికి కారణం అందులోని ఇతివృత్తం, రెడ్డిగారు దానిని నిర్వహించిన విధానం. ఈ విధానంలో అనేక విషయాలున్నాయి. ప్రస్తుతం అందు లోని భావసాంకర్యాన్ని తెలిద్దాం!

• • •

అది చైత్ర కుడ్య త్రయోదశి. ముదన దేవ భావారంభ దినం. వంది మాగధులు కర్పూర వసంతరాయలు విరుదాంకికు డైన కమరగిరి రెడ్డిని సుతించి స్త్రీ పాతాలు చదువుతూ కైవారా అర్పిస్తున్నారు. ఆ గానామృతి మాధుర్యానికి కొండవీటి పురంలోని బండల సుండలు సైతం గలగలలాడి, అవి గూడా గొం తెత్తి 'కొ' అని వంతపాడినై. ఈ సుం కర్పూరలో నీనారె గారు రంగప్రవేశం చేసి, మనలో—

అది కొనుగిరి బ్రతుకు
టంగనమ్మన మల్లె
లేమిల్లలే విరియ

లేత ఆమని యంచు
నేను నేరుగ చెప్పనే? (పుట. 82)
వ్యంజనవ వ్యాఖ్యానమే? (పుట. 82)
అన్నయ్య ఉత్తమ పురుషుల. "కారే రాజులు? రాజ్యమే? గలగల? మతి కొనుగిరిలో వున్న ప్రత్యేకత ఏమిటి? అతని రసీకమాదము; కవిత్వా మృద యం, అందులో నుండి ఉద్భవించిన వసంతరాజీయ నాట్యకాస్త్రం. ఆ గ్రం థాదిర్పావానికి ప్రవేశన వర్తకము; ఆ లభనము అతనికి పరిచయమైంది ఈవసం తోకృష్ణకాలంలోనే! కనుకనే ఆ దివ్యసంద ర్పాన్ని అతని జీవితంలో పుష్పలను విక సింపకేసిన వసంతంగా అభి వర్ణించారు రెడ్డిగారు.

వ్యంజన అంటే ఏమిటి? ధ్వని! ధ్వని లో వున్న అర్థాంతరాన్ని, కవిత్వాద యాన్ని పాఠకుడు తన బుద్ధిబలంతో స్వయంగా తెలుసుకోవాలి. లేదా వ్యాఖ్యాతను ఆశ్రయించాలి. అప్పుడు అతనికి కలిగే ఆనందానుభూతి అ ధ్వని లోని మర్మాన్ని కవి వివరిస్తే కలగదు. అందుకే రెడ్డిగారు 'వ్యంజనవ వ్యాఖ్యాన మే?' అన్నారు. 'కవిత్వం కప్పి చెబు తుంది, విశుర్ప విప్పి చెబుతుంది' అంటే ఇదే!

నగరితోటలో మదనదేవుని భావా కార్యక్రమం ప్రారంభం కావోరున్నది ఆ సమయంలో కమరగిరి ప్రక్కనే కూర్చున్నపుడు అతని భావము అది కాటయ నేను 'కావా! ముక్కంటి కంటి నుం టలో బడి, కరిరాకృతిని కోల్పోయిన

మృదువీ! మివంటి రసజ్ఞులే యాపాన్ని కల్పించారయ్యా! అన్నాడు పరిహా సంగా. అప్పుడు కమరగిరి చిలుకుంక చీరం చేస్తూ రాజీగారి ఎడమ భుజాన్ని ముతారం గా జొక్కి, కాటయనేనుడితో—

కాలిదాసు కవంతలకు పా
కాలు నేర్చెడు భావగాయా!
మి రసజ్ఞత మదనదేవ న
మివ వర్తని కాదనెదరా? (పుట. 88)

అన్నాడు కాటయనేనుడు మహావీరుడే కాదు. పాపాపిపరుడు కూడా. అతడు కాలిదాస కృతమైన అభిజ్ఞాన 'కావంతల నాటకానికి మిగిలిన రెండింటికీ కూడా... గొప్ప వ్యాఖ్యానవాడను. కావంతలం కృంగారిన సర్వస్వం. కవంతల నాయక. వ్యాఖ్యాన సమయంలో కవంత లాదుల సుభాషణలకు అర్థాంత, అంత రాధాంతను, విశేషాంత అతడు స్వయంగా కవంతలకు కూడా ఈ మనోభావం తెలిసి వుండేదేమో అని పాపకలులకృత్యచరిత్రు లయ్యే విధంగా బహుధా వివరించాడు. అందుకే కమరగిరి అతడిని 'కవంతల' పాతాలు నేర్పినవాడిని; నవ్య మూత్రం పామాన్యుడిగా? కావా!' అన్నాడు. అభినవ సరనాగాయలు ఆ భావముల దుల సరసంలో ఇంతపావరసంపున్నది.

రెడ్డిగారు చంద్రుడిని మదనదేవ భా గ్రం మీద వుండే చూతూ గొడుగు గానూ, వియోగం పాలిట అగ్నివీడుగు గానూ అభివర్ణించారు. చైత్రపూర్ణిమ నాటి పాయం సంధ్యాసమయంలో అదగ వర్ణంలో చంద్రుడు ఉండవచ్చు. అతని లోని అరుణేనుమ నీనారె అపూర్వంగా ఉత్ప్రేక్షించారు.

వంకాక నగచిహ్నం తలద బోలుల జాచి
కనురెట్ట నేనీటు కం బారియగు సింప.

(పుట. 41)

మనకు తాపాన్ని అణచుకొనే పూజోలులను చూచి, చంద్రుడు కోపంతో కండ్లెల్లు కేళాడట. అందువల్లనే చంద్రుని బంబం ఎట్టగా తున్నకట.

మనకును ఆటన బాగుం అవను. కిత్తాంకుని పదిహేడవ కళ అవను. కను తోళ్ళబాటలో ఆమె నాట్యాన్ని చూచిన కమారగిరి అవమో అగ్ని సంఘప్రాణుడయ్యాడు. అవను కూడ అదే స్థితిలో వున్నది. రాణికిది మనోజీవనను కలిగించింది.

ఒకరోజు రాజు తన బహిరంగమైన అవనుతో కలిసి రథాన్ని అధిరోహించి అహంబలక్షేత్రానికి వెళ్ళాడు. సాయం కాలమైంది. సంధ్య ఎట్టబడ్డది.

అతి ధావన పరిక్రాంత
మై నూడుని అశ్వసం
కను నెత్తురు గ్రక్కనవగ
కడ నందియ యెట్టవార. (పుట. 92)

అపరిమితమైన కేగంతో అవిక్రాంతంగా పరిగెత్తటం వలన అలిసిపోయిన మార్గ రథాశ్వాలు కక్కిననెత్తురా? అన్నట్లుగా సంధ్య ఎట్టబడ్డకట.

రాజు అవను తోడితే ప్రపంచమై పోయింది. వాళ్ళిద్దఱు ప్రకృతి పురుషులలాగా, వాగ్ధాతలలాగా, నదీసముద్రులలాగా అవివాభావంగా, అభిన్నంగా, అద్వైతంగా కాలం గడుపుతున్నారు. ఈ సందర్భంలో వారి ప్రణయ మధురి మను రెడ్డిగారు వివరించారు.

ఇరువురు చందరంగ మౌదు
దురు ఎంతో కక్షమూని
ఎకరోదిన చివరికి విగి
కవుగిలింత కిక్షయూను. (పుట. 116)

ఇరువురు చిత్తరువులు వ్రా
కురు: ఏ రూపము లైనను

రచన పూర్తియైనంత
అవమో ప్రభువుల పోలును. (పుట. 117)

అవనుతరమైన ఏ విషయమైనా రాజుకు దుర్భరంగా వున్నది. రాచకార్యాల వంక కన్నెత్తిచూడటం మూని తేసిన కమారగిరి కాటయ తేనుడి అధ్యక్షన వనుసరించి, ఒకరోజు ఆ స్థానానికి వచ్చాడు. ఇంతలో "అవను కాలులెణికిం" డనే వార్త అక్కడికి వచ్చింది. కమారగిరి తత్క్షణమే కొలువుతీసుకొని వదిలి ఆమె సన్నిధికి వెళ్ళి వసివీల్లవాడిలాగా విలపించాడు. అతని ప్రవర్తనను చూచిన అవను విచలిత వంది. ఆమె నుండే కలిసి పోయింది. ఆమె అతనితో —

వెన్నయైన గట్టిపడుట
యొన్నది గాని స్వామి!
మెత్త కనము దప్పయారు
చిత్తము అన్య మెయంగదు. (పుట. 136)

అన్నది. ఒక హృదయంలోని మార్దవాన్ని తెలియజేయటానికి నవ్వుయధట్టారవడు 'నిండు మనంబు నవ్వునవనీతమయో నము...' (భారతం, ఆది. 1.100) అన్నాడు. ఇక్కడ వారాయణరెడ్డిగారు 'ఆ వెన్న వివా గట్టి పడట మనేది ఉన్నదిగాని, స్వామి! మీ హృదయానికి మౌత్రం మృదుత్వం తప్పకావ్యం లేదు' అనిపించారు అవను చేత. 'నాకు మళ్ళీ జన్మ అనేది ఉన్నట్లయితే, మీ అర్ధాంగి గానే జన్మిస్తాను' అంటారు కవిత్రయం. కాని, అవను ఆ విధంగా అనలేదు. అంతవమించి—

నేను పునర్జన్మ మెత్తి
తేని ప్రటా! రసికతా మ
హాయమా మీ యవహృద
యముగా జన్మింతు గాత. (పుట. 136)

అన్నది. సివారెగారిని జ్ఞానవీణాన్ని అధిరోహించ తేనుటానికి ఈనాటి వంతులు చాల!

రాణి అవను కగ్గలన వెళ్ళింది. రాజుకు వడలి ఎక్కడికైనా వెళ్ళిపోవాలనిదిగా ప్రార్థించింది. అవను యెడదలో వీడుతీ వడినట్లయింది. వివా, 'సరే' అని మోటయిచ్చింది రాణికి. కాని, తిర్యుకొనేదట్లా? అందుకే—

ఎందు కీ హృదయము నిచ్చితి?
వీర్యరా! ఈ పాదానికి? (పుట. 151)

అంటూ విలపించింది.

అవను నుండే రాయచేతుకొని రాజు కగ్గలన వెళ్ళింది. రాత్రు వీర భయానకాలకు అలవాటగావున్న ఆమె అంతరంగను చూసి రాజు విస్తుపోయాడు. ఆమె దేహం ఝుంఝునిలలాగా కూగింది. తలలో వున్న ఎట్టకలుకలు మంటలను చూచి, కండ్లు ఎట్టబడినై; కరీరం ఎట్టబడ్డది. నాట్యం చేస్తున్న అవను తన ఒడి తొడుగి వీడితానను లాగి యెడలో పొడుచుకొని అత్యాచారి చేసుకొన్నది. తన జీవనిధిని నేలగుల్చిన ఆ ఘరికణ చుట్టివున్న పత్రాన్నివ్రేయకాదు రాజు. "వల్లప్తీకన్నను దేక వృష్టియె గరిష్ఠ" మనే ఆమె సందేశాన్ని చదివి, బాగృతుడయ్యాడు.

పావకలోకం ఏగిరి, కాశ్యానికి అనాలోచితంగా అనర్హమైన సత్కిర్తిని కట్టబెట్టాడు. సివారెగారికి, వారి కర్పూర వసంతరాజులకు ఏనాటికీ చెలగని, కన్నెత్తని పేరు ఈనాటింతగా వున్నదంటే, దాని వెనుక రెడ్డిగారి అద్వితీయమైన ప్రతిభ వున్నది: మహోన్నతమైన ధ్యేయప్రతి వున్నది; నిరంతరమైన కృషి వున్నది.

ఒక స్వర్ణకారుడు ముడి బంగారాన్ని తీసుకొని ఎంతో శ్రమపడి అభరణాన్ని తయారుచేసినట్లుగా, వారాయణరెడ్డిగారు ఎక్కడో చాటువులతో నాను (తరువాత 12వ పేజీలో)

మొల్ల రామామృతంలో సాంసారిక చిత్రాలు

—డా॥ విజయనలోమి, ఎం.ఎ., ఎం.ఎల్., విహెచ్.డి.,

వెద్యోగ్య చరిత్రను ఆంధ్ర వాఙ్మయంలో కవయిత్రులు కొందరే. వారిలో రామామృతం వ్రాసిన మొదటి కవయిత్రులు. ఈ మేలీశాశుణ్ణి, అంతకుముందున్న కవుల కీర్తిచందంపల్ల శ్రీశాకుని తరువాతి కవయిత్రులందరికీ ఆభిప్రాయభేదం లేదు.

మొల్ల వ్రాసిన ఏకైక కావ్యం రామాయణం. ఒక స్త్రీ దృక్పథంలో రామాయణం కథ ఏలాగుందో తెలుసుకోవడానికి

(11వ పేజీ తరువాయి)

మోత్రంగావున్న అవతూన సంబంధించినట్లొకని తీసుకొని, దానిని భావనచేసి, చేసి, ఈ కవయిత్రుని శిశికావ్యాధిభరణాన్ని సృష్టించారు. అది ఆధునికాంధ్ర సాహిత్య భారతీ గగనీసులూ దివ్యకాంతులతో ప్రకాశిస్తున్నది.

సి. నారాయణ రెడ్డిగారు కర్పూర వసుంతరాజులు తర్వాత అనేక రచనలు చేశారు. అనేక పురస్కారాలను పొందారు. ఇవి ద్వ్యక్షులలో ఇంకా మంచి రచనలు చేస్తారు. ఇంకా గొప్ప పురస్కారాలను పొందుతారు. వినప్పటికీ ఆయన ఆ నాటికే, ఈ నాటికే, ఏ నాటికే కర్పూర వసుంతరాజులకే!

పోలేపేటి రాధాకృష్ణమూర్తి.

10-5-16, అరందల్-పేట,

నరరావుపేట-522 601

గుంటూరు జిల్లా

0—0

మొల్ల రామాయణ మొత్తం ఉత్కరిస్తుంది. మొల్ల రామాయణంలో అనేక వర్ణనలున్నా ఆ కవయిత్రు వర్ణనల్లో 'సాంసారిక చిత్రాలు' సామాన్య జనానికి అందుబాటులో వున్నాయనడంలో సందేహం లేదు.

వటుంబతున్నది కావ్యోన్మయాపాన్ని తెలియజేస్తే సంపాదకున్నది అంతస్సారాన్ని తెలియజేస్తుంది. ప్రాచీనులు వదే పదే విరక్తిని, మోక్షాన్ని జొక్కి చెప్పినా, 'సంసారాన్ని' కూడా గొప్పగా ఆభిమానించారు. 'సంసారం' అనే మాటకు తమిళంలో 'భార్య' అనే కూర్మి. భార్య భర్తలకు సంబంధించిన చిత్రాలు మొల్ల రామాయణంలో పరిశీలించడం ఈ వ్యాస ప్రధానాంశం.

ఈ సాంసారిక చిత్రాలు మొల్ల రామాయణంలో మూడు రకాలుగా వున్నాయి. అవతారికా భాగంలోని సాంసారిక చిత్రాలు, వర్ణనలో సాంసారిక చిత్రాలు మూడవది ప్రధాన కథల్లోని సాంసారిక చిత్రాలు.

అవతారికాభాగంలో సాంసారిక చిత్రాలు :

తెలుగులో కవిగాని, కవయిత్రుగాని ప్రధాన కథ వ్రాయడానికి ముందు చేసే స్తుతిపద్యాలు, కావ్యరచనా సేతువు మొదలయిన విశేషాలున్న భాగం అవతారిక. మొల్ల ఈ అవతారికల్లో సరస్వతిని, పార్వతిని స్తుతించింది.

లోకంలో కట్టుకోన్న భర్త నిగుగు వర్ణనయితేనేం, వివేకంకోసం ముందు

నేం జాబ్యంతి వెళ్ళడం సహజమే. కానీ సుదర్శనంలో ముగిసిన ఇంటి ముఖం వట్టడం అంతర్లీన భావం. అప్పుడా యిల్లాలు లెంగవడడం సహజం. గడపకర్గర నిలబడి ఒక్కసారి కళ్ళుచేసుకొని పిఠులుకేసి చూస్తూ వుండకమ్మ. ఈలోగా కట్టుకున్నవాడు కనుపిస్తే ఆమె కళ్ళల్లో నేయి బోర్లలులు తెలుగుతాయి. ఈ దృశ్యాన్ని సరస్వతి చతుర్ముఖులకు అన్వయించి మొల్ల వ్రాసిన ఈ క్రింది పద్యం హృద్యం.

“మేలిమి మంచుకొండ నువ

మింకగ జాలిన యంచ నెక్కి కా

వ్యర్థి నటించి వచ్చు చతు

రామ్య నెడుకొని నవ్వు దేరగా

వారిక సోగ కన్నుల ని

వారి యొనర్చి ముదంబుగూర్చు

వివ్యాజువాణి”

(అవ. రిక ప.)

ఒక కల్లికి యిద్దరు మగపిల్లలు. ఒక దేహా చూడ్డానికి అందంగా లేదు. రెండవవాడేహా ముద్దులు మూటగట్టి విడ్డ. అకారాలు వేరయినా అమ్మకు ఇద్దరూ సమానమే. కల్లి కూచొనివుంటే పిల్లలు అడుగుతూడు. ఈలోగా మా అమ్మ అన్నాడు ఒకడు. కాదు మా అమ్మ అన్నాడు మరొకడు. ఇద్దరు అమ్మ చెలో వైపు నిలబడ్డారు. వారి అకారంలో ఎత్తులో మరీ పెద్దవారు కాకపోవడం వల్ల వక్షోజాలదాకా వచ్చారు. కాళ్ళ తలలు వక్షోజాలకు తగిలుతున్నప్పుడాయి, కల్లి చెలో చేతులతో వారిని కట్టుకునే వుంది. అమ్మ దగ్గరికి చేరగనే మళ్ళీ ఆ పిల్లలు ఆటల్లో పడ్డారు. తమ తల్లిని వక్షోజాలతో రాయిడం మొదలెట్టారు. ఈలోగా ఇద్దరు కళ్ళు వైకెత్తి చూడారు. తలమీద చంద్రవంక కనబడింది. ఆ చంద్రవంక కోసం ఇద్దరూ ఎగబడ్డారు.

పిల్లల కొట్లాటలు, తనమీద కానినన్న అనుభవం అన్నీ చూసిన అమ్మ నిండుగా తనలో తాను నవ్వుకొంది. అచ్చం ఈలాంటి దృశ్యాన్ని మొల్ల పార్వతి వర్ణనల్లో చేసింది.

చు "కరి ముఖమందు నువ్వారము ని
కారపు వేరల ముద్దు కూపుచు
ననువులు వాడుచున్నదిగ
గుట్టలు చాటుచు జమ్మి దోయిలో
తిరమలు రాయుచుం గని
తేర్చిన చంద్రునిబట్టి తీయూ
రగమల కావ నవ్వెడు
జగమ్మల తల్లి కుంభంబురీపుత్రమ్"

వివాహవధు, మమారస్వామి చేతలవ
నవ్వుకొనే పార్వతి చిత్రణ ఈపద్యంలో
వుంది. ఈ పిల్లలు చేప్పలు సంసారంలో
కనిపించే సహజ మందర వృత్తిలో
ఒకటి.

వర్ణనల్లో 'సాంసారిక చిత్రాలు' ఈ
వర్ణనలు ప్రధానంగా కథల మధ్య
వస్తాయి. ఇవి చాలవరకు ప్రకృతివర్ణనలే,
వాటిలో 'చరిత్రదంపతుల విచారం'
చెప్పకొక్కది.

పెళ్ళయిన కొత్తలో, వయసులో
దంపతుల విచారానికి వేళాపాళా అంటూ
లేకపోవడం నాటికే నేటికీ సమానమే.
వెన్నెలవేళ దంపతులు తిరుగుతున్నార.
మగవానిలో దర్పం, అడదానిలో విడి
యం చెందూ రంగరించి వున్నాయి.
మూలబయిన ముగ్ధుడు చూసేసరికి మగ
వానికే తన ఇల్లాలిపై ఎక్కడలేని మోహ
'అప్యాయత' మంచున వచ్చింది. తన
ప్రేయసి కొరవనే వస్తువును అందించి
తానూ మురిసిపోయాడు. ఈ చిత్రాన్నీ
చరిత్రదంపతుల వర్ణనలో మొల్ల సంద
ర్భించింది.

చు "వెన్నెల తీగలన్ గొనలు
తడవ ముక్కల ద్రుంచి తెచ్చి చా

కొన్న ప్రమాదకారకత!
గూరిమి నోరక నిచ్చి వేలిక
సన్నపు గుంక నాకమల
సన్నలు నేసి ముఖించె నింపుగన్
దిన్నని చంద్రకాంత మణి
తీన్నెలమిద జోరదంపతుల్"

(అయో. 19)

మగచరిత్రం ఆడచరిత్రానికి వెన్నెల
తీగల్ని ముక్కలతో క్రుంచి తెచ్చి
యిచ్చి అవ్యక్త మధురభావణం సాగించ
డం పై వర్ణనలోని విషయం.

మాడవది రామాయణ కథలోని
సాంసారిక చిత్రాలు.

లోకంలో అక్కడక్కడ అమాయక
లయిన భర్తలుండడం, వారికి గర్భాశ్రి
భార్యలుండడం తెలిసిందే. అలాంటివారి
యొక్కల్లో మగవాని నోరుకట్టి 'హుం'గా
కారీచేసే విధానం ఇల్లాండ్రే. ఆ సమ
యాల్లో మగవాడు దిక్కమొగం వేయ
డమో, తనకేమీ కాబట్టనట్లుండడం తెలి
సిందే, ఈ విశేషాన్ని దళరథ, కైక
వర్ణనలో మొల్ల స్పష్టం చేసింది.

రామానికి పట్టాభిషేక సన్నాహాలు
జరుగుతున్న వేళల్లో కైక తన కిచ్చిన
వరాలు చెల్లించమని నిలబడి అడిగింది.
దళరథుడు "అడకతైలలో పోకచెక్క"
అయినాడు. సమయం గడిచిపోయా
వుంది. ఈలోగా మమంక్రమం మమ
హూర్త మౌనమయిందంటూ గుర్తు
చేయడానికి రాసే వచ్చాడు. అప్పుడు
దళరథుడు 'ఉల్లంబు గలంగ ముసుంగిది
యచ్చేడియ కలువలని మాటాడనోడి
మిన్నక' వున్నాడట. ఈ చేష్టలన్నీ
చూస్తున్న కైక గడచిపోయిన కథల్ని
ఏకరువు పెట్టి

"వనపీఠన్ మునివృత్తిమండు మనుడీ
వైశంబ యా రామానిన్"

(అయో. 28)

అని బామ్మనలేక పొగపెట్టి విభాన మునుగు
రించింది.

ఆడపిల్లలు అయినవారిలో తిరగడం
తప్పనిపించుకొను గాని అపరిచితులతో
తిరగడం నాటికే నేటికీ తప్ప. అలాంటి
వారిని 'అదోరకంగా' చూడడం సమా
జంలోనే వింత. ఈ భావాన్ని మొల్ల
నీతిమ్మ మాటల్లో స్పష్టం చేసింది.

పొద్దు పొడవదానికి ముందే సమాద్రం
చాటిస్తానని హామయతుడు నీతిమ్మకు
భరోసా ఇచ్చాడు అంజనేయమని మాట
లవ అవును కాదనడం తేలికయినా
నీతిమ్మ

"నీ వంత వాడ వగుదువు
నీ వెంటన వత్తు నేని వెగడవు కీర్తుల్"

(సుం. 119)

అడిగాక రామచంద్రుని తప్ప మరెవ్వ
రిని అంటుకోలేదని (సుం.120) చెప్పింది.
పైగా హామయతుడు నొచ్చుకొంటూ
దేమోనని 'నీవు రామానికి భృత్యుడివి,
పుత్రసమానుడివి. అంచేత నీ వెంట వరుస
చెంచుట తప్ప గాకపోయినను ఒక
తీర్పుకవచ్చు టుచితంబుగాడు' (సుం.
120) అని కున్నితంగా చెప్పింది.

మగవానిమీద తనకెంత ముక్కున
వున్నా తన అభిమానానికి అడ్డు తగిలి
నపుడు భార్య నోరు విప్పడం లోకంలో
కనిపించే సాంసారిక వృత్తం. మొల్ల ఈ
విషయాన్ని నేపథ్యంగా పెట్టుకొని
మందోదరి రావణుల సంభాషణం
తీర్చింది.

అంగడుడు మందోదరి బాట్టుపట్టుకొని
లాక్కొంటూ వచ్చి రావణుని ముందు
నిలబెట్టాడు. అంతవరకు అణచుకొన్న
ఆగ్రహం కట్టలు తెంచుకుంది. "రామాడు
దేవుడని, వానరులు దేవతలని పొత్తస్త
(తరువాత 14వ పేజీలో)

భారతీయ విజ్ఞాన వైభవం

—ఆచార్య భవన్

విజయనగరం, గురజాడ స్మారక జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయంలో స్థానిక సాహితీ మిత్ర సమాఖ్యవిజయభావన 81-8-1991 కనిపారంపాడు 99వ సభ - క్రమంక తరం గిడి కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటుచేసింది.

విజయనగరం జిల్లా క్రిరాంనగర్ కచెం దిన ఎన్. డి. ఎన్. కళాశాలలో కమిటీ రెక్కర్ గా పనిచేస్తున్న శ్రీ ఆర్. సత్య నారాయణమూర్తి ప్రధాన క్షణాపాగాని 'భారతీయ విజ్ఞానవైభవం' అనే విష యంపై సాధికారికంగా క్రమగించారు.

18వ శేష తరువాయి

మానం తగిట్టకొని చెప్పినా విన్నావు కాదు.

"రాముని దూతలు నన్నును
బాములు పెట్టంగ బాడ బండుకె నీవక
నా మాధవ గాపాడని
నీ మామవ మేటి కిప్పుడు నిర్జరవైరి"

(యోధ. 8-14)

అని 'చెదామదా' బాయింపడంతో రాముడప్పుడే 'మహాగ్రాకాయంజై లేచి' యుద్ధభూమికి బయలుదేరాడట.

అతనుగారి మొల్ల అనిపాపితో లేచా విధవనో తెలియదు గాని కవయిత్రిగా పరికిలించినపుడు మాత్రం లోకజ్ఞారాజన డంలో సందేహం లేదు.

డా. వి. జయనలోమి,

రెక్కర్,

శ్రీ పద్మావతి మహిళా విశ్వవిద్యాలయం,
తిరుపతి-517 502.

.....

ఏ విషయాన్ని అధ్యయనం చేయాలన్నా తర్కశాస్త్రపరిజ్ఞానం చాలా అవసరమని చెప్పుకూ, ప్రతివిషయాన్ని ప్రయోగాత్మకంగా యుజువుచేయటం ఆసాధ్యమనే అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు. భారతీయ మైన విజ్ఞానశాస్త్రసంపద అమాత్యమైన దని ఆయన అన్నారు. ఆశ్చర్యకరమైన శేదాలలో విజ్ఞానశాస్త్రాన్ని సుబంధించిన ఎన్నో విషయాలు నిశ్చిత ప్రచయించి వున్నాయని ఆయన పేర్కొన్నారు. స్వయంగా దర్శించి తెలుసుకోవాలి అన్నట్లు అన్నీ వర్ణించలేమని చెప్పుకూ మన మహర్షుల తమకపోకలతో దర్శించి మన కందించిన విజ్ఞానశాస్త్ర విషయాలు మనకు కిరార్యమైనవని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. నీటిపుట్టుక గురించి ఋగ్వేదంలోను, విశ్వం పుట్టుక గురించి తెలియక ఉపనిషత్తులోనూ వున్నదని ఆయన సాదాచారంగా వివరించారు. మూర్ఖుని గురించి ఆరణ్యంలోను, అదిత్య హృదయంలోను వివరంగావుండని ఆయన చెప్పుకూ, టూమి మూర్ఖుని చుట్టికచ్చే దీర్ఘవృత్తాన్ని వేడంలో 'త్రిశాధి' అంటారని తెలియజేశారు. మేఘాలను తయారు చేసేది, తయారయిన మేఘాలను గాలి ద్వారా భూమండలంపై వర్షింపజేసేది మూర్ఖుడేనని ఆయన స్పష్టంచేశారు. ప్రాణశక్తికి ఆధారభూతుడైన మూర్ఖుడు మనకు ఆరాధ్యుడని ఆయన చెప్పారు. తూర్వం కాలెండర్ మార్చి తెలుసుంచి ప్రారంభమయ్యేదనీ, అలాచూస్తే పెద్దెంబరు ఏడవనై అవుతుందనీ, పెద్దెంబరు 'సప్త' సంఖ్యని ఆధారంగా చేసుకుని ఏర్పరిచిందనీ; అలాగే అట్టేబరు, నవంబరు, దీక్షంబరు కూడా అట్టేమ, నవం, దక్షమ పదాలను ఆధారంగా చేసుకుని ఏర్పరిచారని ఆయన వివరించారు. మన కాలమానంలో చెప్పబడిన 'హోర్' అనే దాన్ని పాశ్చాత్యులు (Hour) 'అవర్'

గా మార్చారని ఆయన పేర్కొన్నారు. వృత్తానికి 360 డిగ్రీలన్నది ఋగ్వేదం ఆధారంచేసుకుని చెప్పబడిందని ఆయన తెలిపారు. భారతీయ విజ్ఞానశాస్త్రంలో కార్యకారణ సంబంధం ప్రత్యేకంగా పేర్కొనబడిన విషయమని చెప్పుకూ శ్రీ సత్యనారాయణమూర్తి తన ప్రంగాన్ని ముగించారు.

విజయనగరానికి చెందిన రిటైర్డ్ హైద్రాబద్ స్టర్ మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్ ఉపాధ్యాయ సంఘాధ్యక్షులు అయిన శ్రీ యం. ఎ. నరసింహం సభకు అధ్యక్షత వహించారు. భారతీయ సంప్రదాయ విశేషాలను ఆయన తెలియజేశారు. గణిత, ఖగోళ శాస్త్రాల్లో మనదేశం ఎంతో క్రగిని సాధించిందని ఆయన వివరించారు. భారతీయ విజ్ఞానశాస్త్ర విషయాలను విద్యార్థులకు సరళమైన శైలిలో బోధించి, మన దేశబ్రాహ్మణ్యాన్ని చాటి చెప్పవలసిన అవసరం ఎంతైనావుందని శ్రీ నరసింహం అభిప్రాయపడ్డారు.

విజయనగరానికి చెందిన క్రతుత్వ మహారాజాసంస్కృత కళాశాలలో ఋగ్వేదపండితైన శ్రీ యనమండ్రమూర్తి నారాయణ అవధాని కర్యశేషిగా 'వేదభారతి' కార్యక్రమం కూడా ఈ సభలో జరిగింది. వేదవిద్యార్థులు యనమండ్ర వెంకటరామ సత్యనారాయణ శర్మ; మేడపాటి సత్యనారాయణశర్మ; కప్పగంటు ప్రసాదశర్మ; ఘండీకోట మణిశాస్త్రి, వేదపఠనంగావించి, శ్రోతలను ఆనందింపజేశారు.

విజయనగరం - చెవిటి పిల్లలపాఠశాలలో రికరగతి చదువుతున్న వి. పి. రాచారి ఖమ్మంజిల్లా పాల్యంపకుల చెందిన రిటైర్డ్ ఎంక్రికల్ అసిస్టెంట్ ఇంజనీర్ శ్రీ పి. పి. రాచారి సాజన్యంతో రు116/-

(తరువాయి 15వ శేషంలో)

జామనా 'స్వయంవరం'లో స్వతంత్ర భారతం

—డా॥ గుమ్మ సాంబశివరావు, ఎం.ఎ.ఎఫ్.ఎస్.డి.,

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యనందనాల్లో తన దైన గొంతు వినిపించిన కవిలోకి గుర్తింబావువా కలం గళంనుంచి వెలువడ్డ అక్షర కావ్యం 'స్వయంవరం'. సమకాలీన సమాజంలోని పరిస్థితులకు ప్రతిస్పందించి, ప్రతిభావంతులైన జామనా అద్భుత కవిత్వాన్ని గావించారు. కలంకాంతో

(14వ పేజీ తరువాయి)

నగదులపామలినీ సభాభ్యుదయం క్రియ, ఎ, నరసింహం ప్రదానం చేసారు.

విజయనగరానికి చెందిన రిటైర్డ్ రైల్వే గార్డు శ్రీ పి. విశ్వేశ్వరరావు ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని అభినందన ప్రసంగం చేసారు. ప్రధానపక్ష శ్రీ ఆర్. సత్య నారాయణమూర్తిని ఆయన కాలువా, పూజామాల, మొమెంటోలతో ఘనంగా సన్మానించారు. 'నేడ భారతి'లో పాల్గొన్న యుగ్వేదపండితుని, విద్యార్థులను పండ్లతో తాంబూలాలు, డబ్బింగులతో శ్రీవిశ్వేశ్వర రావు సత్కరించారు.

శ్రీ పి. వి. శేషరాజు ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం చెప్పి, అతిథులను పరిచయం చేసారు. కార్యదర్శి శ్రీ కె. మార్కండేయులు కందేకపతనంగావించి, వందన సమర్పణ చేసారు.

* * *

అధ్యక్ష భావన

దానన్నపేట

విజయనగర-581202

(*)

వర్ణ కంఠగొడుగును సమాజాన్ని అసహ్యించుకొన్నారు. సమతా మహాకావ్యం మైన సమాజం కాకాలని, రాకాలని ఆశించారు. జామనా రచనలన్నీ సామాజిక స్పృహతో వెలువడినవి. భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన సందర్భంలో స్వరాజ్యకాలిక ఈడు జోడు కలిగిన వరునికోసం పాగించిన అశ్వేష గమే ఈ 'స్వయంవరం'. ఆనాడు సమాజంలో దర్శనమిస్తున్న సంఘటనలన్నీటిని 'స్వయంవరం'లో ప్రతిబింబింపజేశారు. వీరి 'స్వయంవరం' కావ్యంలో చిత్రించబడిన పరిస్థితుల్ని సమీక్షించడమే ఈ వ్యాసం ప్రధానోద్దేశం.

'స్వయంవరం' బాల్యము, స్వయంవరము, దేశాటనము, హిమగిరియాత్ర అనే ప్రకరణాల్లో పాగింది.

చార్యం :

కలమక భేదాలులేని సత్యవాక్య పరిపాలన దొకడు భారతమాతకు తుట్టాడు. అతడనేక కష్టాలుపడి స్వతంత్రతా శిశువును పొందాడు. వర్ణవేషాల మూని ప్రజలంతా ఆ శిశువుకు ఉత్సవాలు జరిపారు. ఆ చిన్నదానిని 'స్వరాజ్యం' అని పిలిచారు. ఆ మేరకు ఏడు నెలలు నిండకముందే ఆ మామలికాణ్ణి పొట్టన పెట్టుకుంది. ఇక్కడ ఆ మామలికాడు గాంధీజీతో కుదుర్చుకున్న నిషేధం అందరికీ తెలిసిందే. మతం మత్తున ఆ మామలికాడు ఆమాతి కావలసి వచ్చింది. ఎక్కడ చూచినా ఆయన విగ్రహాలు తెలికాయి. తాత మరణానికి ఆ బాతిక విలపిస్తుంటే

అయిన బొమ్మల్ని చూసి ప్రజలు ఓచార్యులు.

కొంతకాలాని! కల మక కత్వాలు పుంజుకొన్నాయి. స్వరాజ్య కాలిక విద్యార్థులను కావించింది. బడిలో చదువుకున్న పిల్లలకాలకు, లోకంలో తటస్థ పడుకున్న చిందుడుకు చర్యలకు పాత్రుడవడంతో ఆమె మిక్కిలి సంతోషాన్ని పొందింది. ఆమె గాంధీ ధర్మమూత్రాలను చదివి తెలివితేటలు నేర్పడం ప్రారంభించింది. ప్రకృతినుంచి అనేక పాఠాలు నేర్చుకొన్నది. బాల్య చావల్యం తొలగిపోగా ఆమెకు యవ్వన మందరించింది. ఆమె రూపగుంపడ, పుష్టంగా గోచరిస్తున్నది.

స్వయంవరం :

స్వరాజ్య కాలిక కవ్యయంవరం ప్రకటించబడింది. బాతి పట్టింపు లేకుండా గుణాభిరామమైనవాడే ఆ కవ్యను వరించడానికి అర్హుడౌతాడు. దొరలు పొంగలు అంతా ఆ స్వయంవరానికి వచ్చారు. వారందరినీ చూసి ఆమె అసహ్యించుకొన్నది. ఆ సమయంలో ఆమె కన్నుల ముందు గాంధీ మెలుపులాగా దర్శనమిచ్చాడు. స్వయంవర మంటనలో స్వరాజ్యకవ్య, తనకు వివాహ మొడదానికి వచ్చిన రాజకుమారులకు చూపుత కాన్కల నందకేసిన తీరును జామనా మనోహరంగా వర్ణించారు.

"మేమిటానుంగు తూంటునడ మిస్త్రుట్రుం దమకంబుతోడ, భూ పాలకుమారకుల్ బలపు బాది విలోకన రాగ పంక్తిక" బాలిక మోదచూపుత నుపాయన మిచ్చి, తంతుం గు లెప్పుడుక మేలను స్వీకరించి విరమింపకు ప్రత్యుత్కారమగురై

అర్థాంతరస్థానంలో కావించబడిన ఈ వర్ణన సహృదయవంశమై అంతరాయ తున్నదనడంలో సందేహం లేదు.

స్వరాజ్య కన్యక వస్త్రోత్తర పాతాలు జరుగుతున్న సమయంలో కవలనాటకాలాదే అవినీతిమంతులంతా గుమ్మడికాయల దొంగల్లాగా తలలు వంచుకొన్నారు. ఆ సమయంలో అహింస అనే చెలికత్తె స్వయంవరానికి విచ్చేసిన వరుల చరిత్రల్ని వివరించింది. ఎలాంటి వారు పెండ్లికొడుకులుగా వచ్చారో నీసవద్యంతో మనోహరంగా చెలికత్తె పలుకులద్వారా వర్ణించారు బాధుకా.

నీ! కాసనసభలలో సభ్యతాపదవికై
వింత సంస్థలను స్థాపించువారు
కాలానుసరణలుగా తొండలనుబోలి
మాటిమాటికి రంగు మార్చువారు
యుద్ధోగక్షాడగా యుక్తు
లోపమతోడ
నట్టింటిలో జిచ్చు పెట్టువారు
నిమ్మజాతులమీద నివ్వలు చెరసేయ
విధిలేక కన్నీరు విడచువారు
చిరుత విధవల కన్నీటి వరదలందు
చోయగా మహాకృత పెండ్లి
చేయువారు
వచ్చియున్నారు నీ స్వయంవర జగీషు
విడియమలు మోసి మదిపెండ్లికొడుకు
అగుదు. (పుట 14)

లోకంలో ఎలాంటి మనస్తత్వాలు కలవారన్నారో, ఈ పద్యంలో చక్కగా వర్ణించారు. ఇంకా కాలికాల్లుపాదిన మౌనలి వాళ్ళు 'పెళ్ళి' అనగానే వరుగులు తీసుకొంటూ వచ్చారని వివరించారు. విశ్వరథ వంతుడు, దేవునిపై వ్యాపారం చేసే వాడు, తనవారికోసం పాలువదేవాడు, పెక్కు సంపారాలు మార్చినవాడు; హిందూమత మద్యపాంతు, భూచారి, నిర్దయోడు, బుట్టిమీసాలవాడు, స్త్రీనిద్యా

వ్యతిరేకి, తత్వజ్ఞుడు, వీశాధిపతి, హరిదాసుడు, విద్యుచ్ఛాత్రులు. పయోమాఖ విషవంభాల్లాంటివారు, మలాతను సమర్థించేవారు. రకరకాల వ్యక్తులు స్వయంవరానికి వచ్చినట్లు చెలికత్తె వివరించింది. లోకంలో ఉన్న భిన్నమనస్తత్వాలు కలిగినవారంతా వచ్చినట్లు పై విషయాన్ని బట్టి గ్రహించవచ్చు. వీరిలో ఎవరూ కన్యక వచ్చలేదు. ఆమె కన్నులు అక్రమారితాలయ్యాయి. కాంతిహారలు, దేశభక్తులమూడా ఉన్నారు. వచ్చినవారిని వరించుమని చెలికత్తె చెప్పిన మాటల్ని కన్యక తృప్తిపెట్టలేదు. నిట్టూర్పులు విడిచింది. భ్రమచారాన్ని వివాహ మంటపంలో విసిరి వరుల చిత్రాలు కలత చెందగా, గజైలు మోగుతుండగా నిరాశతో, దుఃఖంతో వెళ్ళిపోయింది. వరులంతా ఆమె లావణ్యాన్ని కరిహసించారు. తమను గాదని ఆ గాంధీ మనుమరాలు ఎలా కాపురం వెలిగిస్తుందో చూస్తామని బజుటకు వచ్చేవారు. ఇక్కడ స్వార్థం కోసం స్వరాజ్యాన్ని వాళ్ళనం చేయడానికి కూడా వెనుకాడనివారి మనస్తత్వాలు వెల్లడి చేయబడ్డాయి.

దేశాటనము :

మంచి నణాలు గలిగినవాడే ఆమెకు భర్తగా ఉండాలని గాంధీ తన పిలువ మాయలో వ్రాశాడట. అలాంటి వరుని కోసం ఆమె దేశమంతా తిరిగింది. పాదాలు కూడలాగా అనేక భూమిల్లో సంచరించింది. అనేక మైన దివ్యస్థలాలు దర్శించింది. రామమోహనరావులు బీరేట్టుకు పోతూ ఎక్కిన కొండలెక్కింది. దేశాన్ని చిక్కులపాలు చేస్తున్న రాష్ట్రోత్సాహులను చూసి ముఖం వంచుకొన్నది. భారత జాతీయ నైపుణ్యాన్ని తలచుకొని గర్వ సంభరితమైంది. భేదభావాలుండకూడదని ప్రజలకు పోషించింది. జనులంతా

ఆమెకు బంధుబంధువారాలు మరీకాదు. నైజాం ప్రజలకు గౌరవాల భయం తొలగిపోవడం గమనించి సంతోషించింది. నైజాం నవాబు ఇచ్చిన విందును స్వీకరించింది. తెలుగు కవుల దారిద్ర్యాన్ని గమనించి వాళ్ళ అండ నిలుస్తానని అభయమిచ్చింది.

కొన్ని ప్రాంతాల్లో స్వరాజ్యంపైని చూసి ప్రజలు సంతోషించలేదు. రకరకాలప్రశ్నలుతేవారు. ప్రజలు 'దొరలుపోయారు దొంగలు మిగిలారు' అని ఆనాటి దేశస్థితిని తెలిపారు. బ్రిటిషువారి పాలనమే కానన్నదన్న అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తంచేశారు. క్రమశిక్షలు ఆమెలో ఆరాటాన్ని గోళాలను ప్రవేశపెడతారు. ప్రజలమృదయాల్లో ఉన్న ఆకాంతిని ఆవేదనల్ని తెలిపారు. దైవాలు కూడా తమబ్రతుకు సంకల్పగ్రస్త మయ్యాయని తెల్పారు. శ్రీశక్తివనిగ్రహంమై జీవిస్తున్నామని పలికారు. ఆమె దేశభక్తుల కన్నీటిలో తేలిపోయింది.

గాంధీకాలంలో ఉన్న పామరస్వయంతోగి పోయిందని అక్రమారిత అయింది పారిజాతలసమస్య తీర్చరానిదై, దుస్సహమై ఆమెకు తోచింది. సకలసంపదలకు నిలయమై ప్రఖ్యాతి పొందిన భారత దేశమంతా దారిద్ర్యంలో మునిగిపోవడాన్ని చూసి సహించ లేకపోయింది. మగడు మరణించగా కిరోజాలు తొలగించబడిన కన్యకస్థితిని గమనించి బాధపడింది. భూజాయలనీతి విహీనతను కన్నులారగమనించింది. మలాతమృత్యులాటలకు నిద్రమైన మూర్ఖుల్ని చూసి చింతించింది. తొలికచోట మధుర స్వభావాతో, తేడాలు లేకుండా ఆటలాడుకొనే కాలల్ని చూసి నవ్వుకొన్నది. భూమిపంతో హింసపాగడాన్ని చూసి బాధపడింది. స్వార్థం పెరిగిపోయినాగ్లాదిక్కుల నాట్యం చేస్తుండగా గాంధీనిగ్రహం

కంట తడితెట్టిందట. దాన్ని గమనించి ఆమెచిత్తం క్రంగిపోయింది. స్త్రీలు విద్యావంతులు కాకపోవడాన్ని గమనించిన ఆమెకు మతిపోయింది. సమాజంలో ఆనాడు నెలకొని ఉన్న సర్వ అనర్థాలను ఉన్నది ఉన్నట్లు వర్ణించారు జాషువా. పైవిషయాలను గమనిస్తే సమాజం యొక్క స్థితి ఎంత అస్తవ్యస్తంగా ఉన్నదో, సంస్కరించడానికి సాధ్యం కావడా ఉన్నదో వ్యక్తమౌతున్నది.

హిమగిరి యాత్ర :

స్వరాజ్య కన్య పారణానికి వెళ్ళి, శివుని ఆరాధించి, గండలో మునిగి, అడవులు దాటి హిమగిరి ప్రక్కనే ఉన్న ఒకరమ్యమైన వనప్రదేశానికి వెళ్ళింది. అక్కడ జంతువులు చెలిమితో తిరగడాన్ని గమనించి మనుషులకంటే జంతువులే నయమని భావించింది చిలువలు ఎలా తమ పానుటూతిని తెలిపామో మనోహరంగా వర్ణించారు.

‘తీయని పండులం నుడిచి దీర్చి మహిమవి స్మృతచ్ఛవ చ్ఛాయల విక్రమించి, కుక జాతీయ చ్ఛాయల విక్రమించి, కుకజాతీయ మొచ్చటలాడుచుండి; స్వేచ్ఛాయల రాజ కన్య కకచాటుల వచ్చెనటంచు, రామ రాతమా! యను పల్కులం దెలిపె’

‘నాదరణించిత పానుటూతులక’ - ఉత్తేజకూడిన ఈపద్యం జాషువా ప్రతిభకు దర్శనమనడంలో అతిశయోక్తిలేదు. తగిన వరకు తనకు అభించకపోవడాన్ని గమనించి భర్త లేకుండా మగువరాణించ లేదుకదా-చక్రవర్తియింటిలో పుట్టినపుటికి ఆమెకు భర్త కావాలిదా! అనుకోన్నది. భవిష్యత్తులో తనకు ప్రమాదం కలుగజోతున్నదని భావపడింది. అప్పుడు చెలికత్తె “పెద్దమారుడుతో శోకం మం

చిదిగాదని ఆమెకు తగినవరకు ఎక్కడో ఒకచోట ఉండకపోవడం కలిగింది. వాణ్ణి కలిగించి నీవు చక్కగా కాపురం చెయ్యాలి అని పడికింది, అనందలక్ష్మి నీకు ప్రాప్తించుగాక. కాంతిని నెలకొల్పి కళ్యణమ్మతి పొందవమ్మో అని తెలిపింది. ప్రకృతివ్యూహ భగ్యసంబేదాన్ని గమనించుమని పలికింది. నీసపద్యంలో వివరించబడిన ఈవిషయాలు జాషువా భావృతిక ప్రత్యక్ష సాక్ష్యం.

నీ, ‘ఆగుపించె శిఖరాలు దిగివచ్చు నెలయేటి

తరగలో నడయాడు దానదీప్తి కనుపట్టి పాపతిమోహం గర్భమనందు రిప్త భూతిలమూ శోదార్పు చలువ దీపించె ప్రతిచిన్నితీత ముందరి యందు నాలింగన ప్రణయను రక్తి తోచె ప్రధాన వాతూల బాలకులందు మట్టిమూపులు దట్టిపోవుమెత్తి త్యాగులైనవారి భగ్యసంబేదంబు లాచరించు ప్రకృతి నభానులించి ఆస్వరాజ్య కన్య యాత్మలోగల చిరకల్లె మరచె మేడు పల్లవంబు’ (పుట 47)

ప్రకృతి సంబేదాన్ని గమనించిన స్వరాజ్యకన్య చింతలకు దూరమై ముఖము పొంతకు చేరుకొన్నది. గాంధీజీ ప్రజలకు సన్మానాన్ని సంధానించడానికి రాట్నంపై దారాలను నేటికీ గాయాలు వడ్డ శరీరంతో తీస్తున్నాడని పలికింది. వెంటనే స్వరాజ్య కన్య కన్నులకు మహాత్ముని మూర్తి కనిపించింది. తాతవచ్చాడనే సంతోషంతో మూన్యాన్ని కాగి లించుకొన్నది. తాత వెళ్ళిన దిక్కుగా పయనించి చివరకు రాజభూట్ చేరింది. శిలగా ఉన్న తాతకు మెక్కి తాతపోలి కలున్న వ్యక్తి తనకు తరుడనుకొని అతని కోరిక తీరిగింది. మృదయమున్న వానిని, ఈడు జోడైన వానిని తెండ్లాడింది. అమెరికా ఇంగ్లాండులు మెచ్చుకొన్నాయి. చీనాబాబ్ మొదలైన

దేశాలుకాన్కలు పంపాయి, కీడుమేలనకుండా పోస్తాన్ పుష్పాక్షరలుపంపింది.

వాతావరణం మారిపోయింది, కళలు, నీరులు అభివృద్ధి చెందాయి, బంగారు పంటలు పండాయి. విద్యాభివృద్ధి జరిగింది. తాను స్వయంగా చూసి వచ్చిన అకాంతిని స్వరాజ్యం చక్కదిద్దింది భారత చరిత్రకు మాత్మ శోభ మొచ్చింది. చల్లని పాలన పొగించింది సమత్వం నెలకొన్నది తమ సమ్యంతుర జ్యోతుల్ని సంధించింది.

దేశంలో నెలకొన్న అస్తవ్యస్త పరిస్థితుల్ని, ఆసమానతల్ని, అకాంతి యాత్ర వాతావరణాన్ని వర్ణించి, అకర్వాక దేశ సిరి చిక్కబడిన రీతిని జాషువా ‘ఈ స్వయంవం’లో తెలియజేశారు. సమాజ జీవిత ప్రతిబింబంగా సాహిత్యం ఉండాలని, సమాజశ్రేయస్సును సాహిత్యం అభివేషించాలని కలంపట్టిన జాషువా కలంనుంచి వెలువడ్డ యధార్థ భారత దేశచిత్రణమే ‘స్వయంవం’కావ్యం.

గుమ్మా సాందికవరావు,
తెలుగు లెక్చరర్,
అంధ్రా అమోలా కాలేజీ,
విజయవాడ 8.

0—0

గత 40 సంవత్సరములుగా తెలుగు, హిందీ గై డలలో ఉద్రిమమైనవిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన “ప్రైవ్ పండిట్స్” గైడ్స్ చదవండి! చదివించండి!!

B. V. & CO.,
6-4-24, Tyagaraja Nagar,
RAJAHMUNDY-583 101.
Phone No. 73542

4వ పేజీ తరువాయి)

ధీయుల ఆ నభ్యమైన చర్యలు హిందూ మతాన్ని వెక్కిరిస్తున్నాయి. ద్వేషం పొగలు కక్కుతోంది. ఆ చర్యలనూ ఆ ద్వేషాన్నీ విరసించడానికి పెద్దనగారు ఈ చంద్రవిందను వణింపజేస్తున్నారని. కొంతవరకూ వాద్యం (openly) గా కూడా చెప్పడం జరిగింది ఆవుల్ని చంపేసే కురకంకు దేవుడని ఈ చంద్రుడు.¹⁰ అవును హిందువులకు వనిత్రం. గోహత్య ఒకరికి పాపంకాదు. మరొకరికి పుణ్యంకాదు. గోమాంసం వారికి ప్రకృతి వియతమైన అహారం. కానీ అదికాదు పెద్దన చెప్పడం విన విషయం. హిందూరాజ్యాన్నాక్రమించు కుంటున్న మహమ్మదీయుల నేదో విధంగా విందించడమే పెద్దన లక్ష్యం. చంద్రవింద అన్నమాటే కానీ ఇది ఒక విరహిత చేస్తున్న 'చంద్రవింద'లా కనిపించడంలేదు. పురాణగదలన్నీ వెదికి చంద్రుడేవిధంగా దూష్యుడు (the condemnable) అవుతున్నాడో ఈ పద్యాల్లో చెప్పడం జరిగింది.¹¹

ప్రథమాశ్వాసం 18 వ పద్యంలో చంద్రస్తుతి జరిపిన పెద్దనగారే ఒకపాత్ర చేత చంద్రవిందను కూడా చేయించడం కవిత్వంలో రాజకీయవిద్వత్ (political commitment in poetry) వృష్టించడంకప్పు మరేమీకాదు. అందుకే కావ్యప్రయోజనాల్లో 'శిక్షకర్త' (punishing the wicked) అన్నా. 'విద్వత్' (committed to punish the wicked) అన్నా ఒకటే అవుతోంది.

చంద్రవింద తరవాది మన్వచంద ఈ వింద కావారమంతా కుమారనంభవ కథే.¹² ఆ తరువాత వరూధిని మలయ మారుతున్న కూడా విందిస్తుంది. సంప్రదాయాలా కవిసమయాల తెలిసినప్పుడే ఈ పద్యాలహృద్యాలవుతాయి.¹³

అధ్యయన సూచికలు

1. 'పోతులు నోచినమ్మలు మనోరథమల్లయివార నిత్యం తామరతం పరై ప్రియులు తాడు విహారము సల్పు వీరిలో నీమెయి దుఃఖిత నగునే వనింప తరించె' అంటుంది వరూధిని చెలికత్తెలతో (80 పద్యం)

2. 'పోద మారామము చూడనందు నూకరంబగు స్వయం' అంటుంది వరూధిని చెలికత్తెలతో (80 వ పద్యం)

3. వెన్నెలవేడిమిని చెప్పడానికి 'పెద్దనగారు' చంద్రాతపము వేడిమి' అని ప్రయోగించారు.

4. 'వినుమసాయకు నేపుల విసివి విసివి తనువు వొరగంగ దలచి' నట్లు రాకారు పెద్దనగారు (81వ పద్యం) వాసన గాలి బాణంగా మారడం, చిగురాకు కార్చిచ్చు కావడం, నునుదీగ తీరితాడు గా కనిపించడం, వెన్నెల వియలా కనిపించడం ఇవన్నీ వరూధిని మోసానికి సత్కాళాలు.

5. చూ. 82 పద్యం.

6. మనసులో లేని వలపుల కూడా ఉన్నట్లుగానే భ్రమకలిగించే కులంలో తుట్టింది నిజానికి వరూధిని. కానీ ఆ కులం గాంపం ఆమెకు ప్రభలున్న చూసినపుడు గుర్తువరాలేదు. ఆమె మనసులో నిజంగానే వలపు తుట్టింది. నిజంగా కామవాంఛ కలిగింది. 'చూకేపనిండి వంటి వలపు' వ

బవరించు కులంపు నీతికన్ శతగదమ్మ ఈ తెరను' అని చెలికత్తెలు గుర్తుచేశారు. ఆపురసంతా ఈపోదలకు వెక్కిరిస్తారని వాళ్ల ఉద్దేశం. (88వ పద్యం)

7. 'ఉడువతి కారికన్ మంచి యూరటయానని పేరుటామనిక్ ముడి నడు కంకునేసంత మయ్యెంగట్ట' అయినట్టి వనమది.

8. ముల్లు వచ్చి కొట్టడమైన చంద మయ్యె అన్నది ఆ ఉదాహరణ.

9. 86 పద్యం నుంచి 44 వ పద్యం వరకూ చూడండి.

10. 'గోవధము నేయు కురకం దైవంబవు నీవు' 42 వ పద్యం.

11. చంద్రుడికి యముడికి ఎన్నో పోలికలు చూపిస్తారు పెద్దన గారు. ఈ పోలికలు శబ్దాశ్రయ, అర్థాశ్రయ, భావాశ్రయ వ్యంగ్య భోరణుల వల్ల లభించాయి. ఇది ఆకుచిత్ర విస్తర మధుర కవితామార్గల్లో చిత్ర కవితా మార్గానికే చెందిన పద్యం. ఈ పద్యంలో కీలకమైన అంశమేమిటంటే యముడు ధరాన్ని పొడిచి ప్రళయం కలిగిస్తాడట. చంద్రుడు ప్రజల్ని బాదించడంలో ధర్మం (justice) పొడిచడట. ఇది 87 వ పద్యం.

88వ పద్యంలో చంద్రుడెలా త్రిలోక కంటకుడయ్యాడో చమత్కరించడంలో కవిసమయాలమీదనే ఆధారపడ్డారు పెద్దన గారు 89 వ పద్యంలో చంద్రుడికి వాతావరణం రాక్షసుడుగురువని నిందించడం జరిగింది. 40వ పద్యంలో చంద్రునిందకు త్రిపురాసుర సంహారగాధ వని తొచ్చింది. 41వ పద్యంలో చంద్రుడు తనతోపాటువుట్టిన పద్మావతీ శత్రువనడం కవిసమయ చమత్కారం మూత్రమే 42వ పద్యంలో కురకం దేవుడవడంవల్ల

శ్రవణానందం - దావరికు లేని శృంగారం

—డా॥ జి. యస్. భాస్కరరావు

తిరువతి వేంకట కవులచే (నల్లపిల్ల వేంకటశాస్త్రి గారు) రచింపబడిన 'శ్రవణానందము' శృంగార రస ప్రధానమైన కల్పిత ప్రబంధం. ఈ గ్రంథం వాడేవు వేంకటరత్న ముద్రికి అంకితం ఇవ్వబడింది.

చంద్రనింద కవళాళం దొరికింది. 48 వ పద్యంలో దక్షాధ్వర కథను వాడుకుని చంద్రుణ్ణి నిందించడం జరిగింది. మన్య భుడు అల్లుడుగాగల చంద్రుడు నిందితుడయ్యాడు 44వ పద్యంలో.

12. 'మన్యభుణ్ణి కివుడు కాల్పితకాదని నింద. కానీ రచిదేని కన్నీటితో ఆ బూడిద చివురించింది. కానీ ప్రయోజనం ఏముంది? విరహంలో ఉన్నవారిని బాపించడం తప్ప' ఈ భావాన్ని మనోహరంగా తీర్చిదిద్దిన పెద్దనగారు తన పద్యపదశిల్పంతో (4వ పద్యం) అగ్ని దేవుడికి కూడా ఒక భార్యఉంది కనుకనూ ఆతనికి 'కామం' ఉంది కనుకనూ మన్యభుణ్ణి బూడిదగా చేయడానికిమోహమాట పడ్డాడన్న వాక్యార్థం మన్యభునిందగా ధ్వనిస్తోంది. పైకిది అగ్నినిందలాగున్నా ధ్వనిమాత్రం మన్యభునిందే! (47వ పద్యం) 48వ పద్యం రసజ్ఞులు చదువుకుని ఆనందించవలసిందే! ఇలాంటి చమత్కారాలు ప్రబంధాంతర కవులకు మార్గదర్శకాలు.

18. అక్కట గంధవాహ తగవా (50వ పద్యం) నాలుకలు రెండు నిన్నున్ (51వ పద్యం) (ఇంతా ఉంది)

"రాజాల చరిత్రలును గవిరాజు చరిత్ర మాలును గ్రంథమృలకు వన్నె గలుగఁజేయు నందులో నామనమ్మన కరసియాడఁ గవుల కతలన రాజాల కతలు లొచ్చు" (1-26)

"కావున నేదేని యొక కవి చరిత్రంబు శృంగారిరస ప్రధానమై నీతియుక్తం బగునటులఁ గల్పించి యొనర్చుట నాయభిమతంబని చెప్పి సుబహుమానముగా గర్హుర కాంబూలంబు" కృతిపతి వేంకటరత్న ముద్రి అందజేయగా "అభ్యుదయ పరంపరాకీర్తిగా మాయొనర్పంబునిన కేవల కల్పిత ప్రబంధంబగు శ్రవణానందమృతంఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన" అని గ్రంథం ప్రారంభింపబడింది.

కథానాయకుడు మధుకూడను డనే వైష్ణవ బ్రాహ్మణుడు. విద్యా వివయ సంపన్నుడు సత్కవి. కర్ణిష్ఠి, తల్లివండులకు ఏకైక పుత్రుడు. నాయక బాలామణి. వేశ్యకుల సంచార, రూపకతి, విద్యాసంపన్నురాలు, కళావైరుష్యం కలిగిన నవయావనురాలు, వీరిరువురిది అనంత పురం. మధుకూడనుడిని బాలామణి మోహించింది అతని పొందుకై తపశ్విహలాడింది. తుదకు తన వేదన తల్లిదండ్రుల చెప్పవంది. బాలామణి తల్లి కొన్ని కపట పాయాలు పన్ని అతనికి బాలామణికి పాత్రుడదర్పడానికి ప్రయత్నించింది. ఎన్నో సంఘటనలు జరిగిన తరువాత మధుకూడనుడి మనస్సు బాలామణిపై తగ్గమవుతుంది. కొంతకాలానికి ఇద్దరూ ఏకాంతసుఖాన్ని అనుభవిస్తారు.

"మదిని విరక్తి దోచెనొ; సమంజసు మీపని గాదటంచు బుద్ధి దిరిగిపోయెనో, మఱి పదింబది పెద్దలొనర్చు నింకటం బెవరెనో యే మొకాని, సరవించడనంతర మాలతాంగి కా ర్తిద్యుడయి యాకఁదేగఁ బరజేశ మొకానొకఁడొ నెపమృతనమ్" (5-24)

ఆ తరవాత బాలామణి విరహవేదనతో ఆ మధుకూడనుడికి ఒక లేఖ వ్రాయడం, ఆతడు తిరిగి రావటం, జుట్టి ఇరువురూ యధేష్ట గుఱాలు అనుభవించడం జరిగింది. "రాజరాజైఁ సంతతి రసికుఁడైన సెంత గారా మొసంగిస సెంతధన మొసంగినను జాటున నొనర్చు దొంగ సంగతుల నొనర్చక మోనడి తులువజాతి" (5-61)

అన్నట్లుగానే బాలామణి తయారవుతుంది. మధుకూడనుడి మిత్రుడొకడు ఈ సంగతి వసిగట్టి మధుకూడనుడిని బాలామణి పొంగతీయించి తప్పిస్తాడు. ఇది శ్రవణానందంలోని ఇతివృత్తం.

గ్రంథారంభంలో రెండంశాలు ప్రధానంగా చెప్పబడ్డాయి. 1. శృంగార రస ప్రధానము. 2. నీతియుక్తము. మొదటి అంశం అయిన శృంగార రసపోకడ ఈ వ్యాసంలోని ప్రధానాంశం.

బాలామణి ప్రాథమికాకస్థలో తనకి తగిన ప్రేయోడిని గురించి తలచుకుంటూ ఉంటుంది. ఆ సమయంలో-

"మద్దుమాలల ముక్కు మొగ మెఱుంగనివాని ధనమే? వాని సౌందర్యమే? వింధవ్యవాయ సుంపద లెఱుంగనివాని ధనమే? వాని సౌందర్యమే? (1-24)

ఇలా తలుచుకుంటూ శుకవిజయకదే తగినవాడని భావిస్తుంది. ఇక్కడ 'బంధ వ్యవాయ శుంభదలు' అంటే శృంగార బంధాలయొక్క విశేషాలని అర్థం ఈ సమాసార్థానికి అవధిలేదు.

ఓనాడు బాలామణి తల్లి ప్రోద్బలంతో, మధునూదనుడు ఆమె యింటికి వెడతాడు. వృద్ధవారాంగను ముందుగానే తూతులితో మంతనాలు జరిపి ఉంచింది. బాలామణి మధునూదనుణ్ణి చేరవచ్చింది.

"ముంగాల సింగార ముంగార మేలు బంగారు రంగారు అంగా ధరించి దచ్చికాయలఃజూచి యబ్బగారని పిల్వ గల్పి గుబ్బలః గంచుకమ్మ దొడిగి" (2-11)

ఇంకా శుభరకాల సోయగాలితో మధునూదనుణ్ణి చేరవచ్చింది.

"పైట దొలంగి పావములపైబడ గాఢాణ మ్రోయ సర్వదే కాలన పావనంబగు ధరామరు పాదసరోజయొక్క మా పోటి నకుస్కరించె నలత్రువృకరాసుఁడు బాణ పక్ష్మిణిన్ బాటము గాక తాగిరట నైచిన చాపమనంగ నత్తలిన్" (2-12)

సీసపద్యంలో బాలామణి ఆకృతిని చిత్రీకరించి, ఉత్పలమాలలో ఆమె చేష్టలు వర్ణింపబడ్డాయి. పైట తొలగి పాదాలపై బడగా ఆమె కంగి నమస్కరించింది. ఇది హృదయైకతద్యమే కాని వివరించి చెప్పడంతవలన యదార్థ భావాభివ్యక్తికరణ జరగదు.

"కాసుల నిత్తు మంచు నరకాసుల నిత్తుమటంచు నర్సర

గ్రాసును వచ్చు భూముల నొకానొక నిద్రక యిత్తుమంచు" (2-27)

ఎండలో ఈవిధంగా వెల చెల్లిస్తామంటే నా మనస్సు అంగీకరించడంలేదు. నా తూతురుమాడా ఇష్టపడటంలేదు. ఆమె మీపైనే మమ్మన పెంచుకుని ఉంది అని మధునూదనుడితో అంటుంది వృద్ధవేళ్య. విటుడికి ఇంతకంటే దురవస్థ మరేవిధంగాను నిరూపించలేం, ఈపద్య పాదాలు పరిశీలిస్తే.

ఇలా శృంగారరస సంబంధి భావాలు శ్రవణానందం అంతటా ఇబ్బడిమిబ్బడిగా కనిపిస్తాయి. కొన్ని పద్యపాదాలని యధాతథంగా ఆకారాలతో సహా ఇస్తున్నాను.

"వచ్చియారని గుబ్బల మల్లగల గుబ్బె రతన పోధి నములు సలుపువారు" (2-66)

"సురత నైపుణ్యముల మది జొన్ను రసిక వరుల కందలు మారరువారిఁ గాదె" (2-80)

"అతికఠిన ప్రయాసమున వార్జనఁ జేసిన కామకాన్తు మే గతి చరితార్థమాను.....బరరాముల కింతటి కామమ్మునే? విరియగు గాదె? లక్షణవివేకము లక్ష్యమెఱుంగుండినన్" (2-84)

"యెడటి కన్నెతీకమ్మ తుదముట్టెనో, లేదా మీనాక్షి కట్టించు మీదఁజూడు" (2-96)

"తైక చాటియి బనారసు కండవా చాటి గల్పిగుబ్బల కాంతి గంతుడఁగ

గాగరా చాటి పైఁగట్టు భట్టడు చాటి తొడల యండం బదావడి నొనర్చు" (8-25)

"—నెటువంటి వాఁడైనఁ గాని రాత్రి యొకతమ్మన స్త్రీగాలి పోకనేనిఁ తల్లిబంబంది పరవకాయత్తుఁడగుమఁ గోగ్గె లిగురొత్తఁ బైబడఁ గోరవన్నె?" (8-80)

"మన కిది వలకే కలదని జను లెల్లరుఁ జెప్పికోనఁగ సాగిరికాదే?" (8-48)

"కలికిలో! మెత్తనె యలరు నీమేనొక్క సారి గిల్లినఁ బాలు గారకున్నె! యబలలో! మించువై యలరు నీయాపులు సోకినంత నె మది చొక్కకున్నె! పాలతిలో! మృదులమై యలరు నీకమ్మని నొక్కినంత నె లే న చిక్కకున్నె! చెరియలో! నీదుకాగిలి యొక్క తృటియైన బడసిక రసముట్టిపడె యున్నె!" (8-61)

"జాతిపోయిన నీవి సవరించి సవరించి జలంబ గుబ్బల తైకఁ గుదురుపరచి" (8-80)

"ఉపరతి క్రిడా మహోన్నయాలస కామి నీవచస్థల ఘర్మనీరముడిపి" (8-93)

"అజ్ఞాత గాత్ర భేద జ్ఞాన విలసనంబు బనలీత రతి రవాస్యాగమంబు అనిరుద్ధ దంతచ్చుగా మృతా స్వాదనం బప్రయత్నాప్త బంధానుగమము అనిమి క్తతాడవాన్యోన్య సంభృత సుఖం బజ్జేను భూర్ణమోదాశుభవము అనుపమ సంవృతవచః ప్రారంభసంరంభ మనివార్య ఘోర్మదకావతార మవిదిత నఖతీత వ్యభం బప్రమేయ రస విశేష ప్రసార మరాల చేష్ట

మని యతానింగ నాధ్య మవ్వనజగంధి
ప్రభవ నిభవన మక్రవి ప్రవరుఁడెననె" (4-102)

"యాయ నే మొకొ విగ్రహోటు
అంచును మధ్య
మధ్యఁ గొగిటి కొక్కమాటుఁ జేరుఁ
గోపగించునొయంచు గుంతు
గుబ్బుల మధ్య
మధ్యఁ జేతుల కొక్కమాటొసంగు
బరిహసించునొయంచు బర

రయిమ్మన మధ్య
మధ్య నావక యొక్కమాటు పెనఁగు
క్రమఁ జెందునో యంచుఁ జపులు
జేఱఁగ మధ్య
మధ్య నొప్ప మొక్కమాటొసంగు
మద్దులిడి యొడలెఱుంగమి మోనిఁ

గొలుకు
బతులు తీర్చునెయిని చేతఁబట్టు టొమ్మ
రాజ్యమిది నాదియఁ చు గర్విమ్ముఁ జాపు
మపరత మొనర్చుచే నయ్యవిడ మిన్న" (4-108)

"రావీడి గల్పి గుబ్బుల మరమ్మనఁ
గుమ్మచుఁ గోరికి తేపుచుం
గోపము లేకయే కనుక కొట్టుచు
"నొచ్చితి" వంచు వింతలం
జాపుచు మద్దుపెట్టుచును సొంపుగ
నవ్వొగ మెత్తి చూచు నీ
చూపుల కియగా వలచె? సోలెడు
వద్యము లంబుజాననా" (4-49)

"సముఖముఁ జేరవచ్చి దిగిచన్నల
గుచ్చి కవుంగిలించి ప్రా
యము తమిఁ జాపుచుం దమకపాతల
చిల్లలు నోటఁ బెట్టుచున్
దమకము మీఱ నన్ను వరకమ్మన
పోఁగ జేయినట్టి భ
క్రమగల నాఁటిరోజు లిక రాఁచిక
రాచిక రావు నెచ్చెరి" (4-50)

గడచిన కథాబంధం లో వీరేశలింగంపంతులు
గారు వేద్యాలోలత్వాన్ని తీవ్రంగా
ఖండించేవారు. ఆయన ఎన్నో ప్రహస
నాలు వ్రాసాడు. ఈ వేద్యాలోల
ఆలోచనలో మీదుమిక్కిలి ఉండేది.
తిరుపతి వేదకటకపులు ఈ యతివృత్తా
నికి కావ్యత్వం కల్పించారు. తిరుపతి
కవులు సంప్రదాయబద్ధులు. అయినప్పటికీ
సంస్కరణ భావాలు కలిగిన వారనడానికి
ఈ కావ్యమే ఓ చిక్కని దృష్టాంతం.

"కవులు నూతన లనియును, గత నవీన
మనియు నాత్మేవగ యొనర్చురంచు మేము
కొంచె మెఱుంగుదు మైకమ" గ్రాత్త గ్రాత్త
కొమ్మన" యటన్న సామెత నమ్మివాము" (1-14)

"తనకు నల్లు నిఘంటు వదములు వచ్చు
ననుచుఁ బోమందికిఁ దెలియంగ మోటు
మూల పదములు గుప్పిన ముచ్చటగునె?
ప్రతిపదమ్మన రసమిట్టిపదినఁ గాక" (1-12)

అని చెప్పుకున్నారు. అలాగే ప్రబోధాన్ని
ప్రధానాకాంక్షగా చేసుకునే నాయకా
నాయకుల ధోరణులు సహజ రీతిలో
వర్ణించారు.

వేద్యుని నాయకగా చేసి రచించిన
లఘుకావ్యాలు ప్రాచీన పాహిత్యంలో
చాలా ఉన్నాయి. వేద్యుని తొలచిన
రాజాకి, ఆమెకి ఇతివృత్తం ఆటికించడం
తప్ప అందులో ప్రబోధం ఏమీ ఉండదు.

తిరుపతి కవులు నవ్యమైన ఇతివృత్తా
న్ని గ్రహించి దానిని సంప్రదాయ
కవిత్వాస్వరూపంలో వ్యక్తీకరించారు.
భాషావిషయంగా అధునికతకు చొటి
చ్చారు. "సంస్కృత ప్రాచీనత్వముపై
ద్యేవముండదు. కాని, యది యొప్పుడు
చైతన్యరహితమై నిరర్థకమగునో అప్పుడు
దానిని తత్తత్సమయోచిత ప్రయోజన
పాధన సమర్థమగునట్లు సంఘశ్రేణులు

వర్ణించించి చూపును". (శ్రవణానంద
పాడిగ్రహీకలు ఆచార్య జి. వి. కుబ్రు
మృగ్యం-నవ్యాలోకం-పుట 87)

మద్రాసు ఆంధ్ర రాష్ట్రాలు సంయు
క్తంగా ఉండే కాలములో ఈ గ్రంథం
ప్రభుత్వ నిషేధానికి గురి అయింది. ఆ
లోజాలో ప్రభుత్వ నిషేధాజ్ఞలకి జరి
అయిన పుస్తకాలు చాలా ఉన్నాయి.
ఇలా నిషేధింపబడటానికి కారణాలు
మూడూ చాలా ఉన్నాయి. శ్రవణానందం
లో శృంగారం ఆతిగా ఉండనేది ఒక
కారణంగా చూపింది ఆనాటి ప్రభుత్వం.
ప్రాచీన పాహిత్యం త్రవ్వితే ఇంతకంటే
ఎక్కువగా శృంగార రావాలు కనిపిస్తాయి.

కాశ్యపూరి నారాయణరావుగారు ఈ
పాంథుక దురాచారాన్ని ఇతివృత్తంగా
స్వీకరించే చింతామణి నాటకాన్ని రచిం
చారు. అది ఈనాటికీ ఆంధ్రదేశం
అంతటా అడరణలో ఉంది.

శ్రవణానందాన్ని పాత్యభాగంగా
నిర్దేశించి చెప్పడం కొంచెం కష్టం.

వేద్యాపాంక్ష్యంవలన ఎలా పాడవు
తారనే విషయం ప్రధానంగా తిరుపతి
కవులు ఈ గ్రంథాన్ని రచించారు. దీనిని
నదివి పదిమందైనా బాగుపడతారని
ఆశించారు. కాలాన్ని ఆదుసరించి భాషను
ఉపయోగించారు. గ్రాంథికాన్ని విడవ
కుండా వాడక భాషాపదాలకి తావిచ్చా
రు. ఆనాడు శ్రవణానందం చదవని
వ్యక్తి లేడు. శృంగారరస ప్రబంధం
అయినప్పటికీ సంపూర్ణంగా సంస్కర
ణాత్మకమైనది. వీరు చేసిన మానసిక
భావవిశ్లేషణకూడా శృంగారాన్ని మరు
గున వడేసేటంతగా ఉంటుంది.

* * *
జి. యస్. తాస్కరరావు,
తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం,
బొమ్మూరు.
0...0

వి నా య క చ తు ర్థి

—శ్రీ పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి. ఎం. ఎ., ఎం. ఎల్..

చం.గగనము నంటు వందిరులు,
కండ్లు జిగేల్యము వేందివముల్
పగలును రేయి యర్చనలు.
పావముల్ వడంపు. లద్భుతం
బగు హరినామ కీర్తనం
యార్చుట.లాగని యన్నదావముల్.
పగ తవయా సుతుండు గణ
నాకుని యుత్సవవేళ లందువన్.

చం.హరిహర కృష్ణ సంస్తుత ము
హత్త్వ యుతు దవు, సర్వదేవతా
వరివసతుండ. వర్తి జన
పాళి ముంగిడి కల్పకాని, నా
గిరికుని కూర్మి పుత్తగిడవు.
తేవ - తత్త్వవరుండ వట్టి నిన్
గరిముఖ. ఓక్తి గొల్పెదను
గామితముల్ సమకూర్చ వేడెవన్.

మ.జగదారాధ్యుని. ఓక్తిపాలన కిళా
చాతుర్య సంభావితున్.
నగరాజుండని కూర్మి పుత్తగికుని, నా
నా విన్న జాలాధిపన్.
భగవానున్. సుమనో
మనోబురుహ భా
స్వంతున్, గజాస్యన్ దిరం
బుగఁ గీర్తింతును భక్తి వీ దినములన్
బూడింతు వశ్రాంతమున్.

* * *
పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి.
చింతలపాటివారి వీధి,
అండ్లపేట,
నరసరావుపేట.
గుంటూరు జిల్లా.

.....

చం.సురుచిర భవ్య భాద్రపద
కుద్ధ చతుర్థిని భక్తియుక్తులై
సుర ముని బృందసేవకుని.
కూర్చ సమాన విశాం కటివీన్.
బరమ శివాగ్రవందమని.
పాలకాంకుని. విప్పు నాయకున్,
గరిముఖ. గొల్పు వారలకుఁ
గల్గి కురంబు లతోడిఁముగన్.

ఉత్తమ సాహిత్యంకోసం

సమాలోచన

చదవండి!

చదివించండి !!

ద్వ.నా.శాస్త్రికి స్వర్ణపతకం

అమలాపురం, ఎస్.కె - ఆర్ కళా
శాలలో తెలుగు లెక్చరర్ గా పని చేస్తున్న
శ్రీ ద్వ.నా. శాస్త్రికి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
“డాక్టరేట్” (ఏహెచ్ డి)
ప్రదానం చేసింది. ఆచార్య కొత్తపల్లి
పీఠద్రరావుగారి వర్కవేక్షణలో “తెలుగు
భాషా సాహిత్యాలకు సాహితీ సంస్థల
పేస” అనే అంశంపై ఉత్తమ పరిశోధన
చేసివందుకు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
ద్వితీయ స్నాతకోత్సవంలో చాన్సలర్.
గవర్నర్ శ్రీ కృష్ణకాంత్ శ్రీ ద్వ.నా.
శాస్త్రికి స్వర్ణపతకం బహూరించారు.
ఆచార్య దొణప్ప. ఆచార్య రామబ్రహ్మం.
వివిధ సాహిత్య సంస్థల విరూపాకుల
సహకారంతో పరిశోధన చేసిన శ్రీ ద్వ.
నా. శాస్త్రి - వాఙ్మయంహారి, సమాధిలో
స్వగతాలు, సాహిత్యసాహిత్యం, మారే
పల్ల రామచంద్రశాస్త్రి కవితా సమీక్ష,
వ్యాస ద్వారా అనే రచనలుకూడా
చేశారు.

(000)

~~~~~

రచనలు బ్రాత తప్పలు

లేకుండా, చదవడానికి

వీలుగా స్పష్టంగా

ఉండాల్సి.

